

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Lvcæ Pinelli Societatis Iesv, Theologi, Exercitia
Spiritualia Qvadragesima, De Sacrosancto Eucharistiæ
Sacramento**

Pinelli, Luca

Coloniae, 1608

V. Meditationes de VII. vitijs capitalibus, virtutibusque illes oppositis: vnà
cum succincta vitiorum ad ea fugienda, & virtutum ad eas conquirendas
dilucidatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59691)

R. P.

LVCAE PINELLI
SOCIETATIS IESV,

MEDITATIONES
De septem vitijs Capitalibus, vir-
tutibusq; illis op-
positis.

VNA CVM SVCCINCTA
vitiolorum ad ea fugienda, & virtu-
tum ad eas conquirendas di-
lucidatione.

10
BREVIS INSTRVCTIO.

Qua pius lector informatur, quomodo
presenti Libello vti de-
beat.

Libellus hic (Amice Le-
ctor), non minoris vti-
litatis, quam ceteri, quos
in lucem dedimus, occa-
sionem tibi subministra-
bit, non mediocrem in Christiana
perfectioe progressum faciendi: Cùm
propter materiam quam complectitur,
tum propter methodum, qua eadem
tractatur: quæ facilis est, & ad vsum siue
praxin accommodata. Et quoniã Chri-
stiana perfectio in duobus consistit, vi-
delicet, in vitiorum fuga, & verarum
ac solidarum virtutum acquisitione,
iuxta illud Psalmistæ dictum, *Declina
à malo & fac bonum*: idcirco partiti-
sumus eum in duas partes. Quarum pri-
or de vitijs capitalibus, eorumque fili-
abus agit: Posterior de virtutibus illis
oppositis. In tractatu de vitijs hunc or-
dinem tenuimus. Primò, vniuscuiusque
vitiij naturam, proprietates & filias in-
dagamus,

dagamus, magna cum breuitate ac facilitate: quæ ferè ex S. Thoma de Aquino alijsque Doctoribus sanctis accepimus, loca illorum fideliter citando, vt si quis vberiore de his tractationem requirat, ad fontes recurrere, & quod quaerit, sine difficultate reperire valeat.

Deinde breuiter attigimus, quando circa vnumquodque vitium Capitale, atque filias eius, mortaliter, quando venialiter peccetur. In quo magis ad ea, quæ communiter in vsu siue praxi occurrunt, quam ad speculatiuas quaestiones respeximus.

Secundò, breuem de vnoquoque vitio Meditationem in aliquot puncta distinctam subiunximus, quo eorum deformitas & nocumenta, quæ animabus adferunt, clarius cognoscerentur, & facilius atque efficacius in tentationibus vitarentur.

Tertiò, breue documentum adiecimus, quo ferè nonnulla ad vitium illud magis detestandum ac fugiendum accommodata, complectimur.

Quartò

AD LECTOREM.

61

Quartò sequitur discursus, quo Lectori vitium illud, de quo agitur, brevibus, & non inefficacibus rationibus dissuademus.

Quintò & ultimo, remedia ad usum accommodata, & unicuique vitio propria ponimus.

Eundem in Secunda parte, quæ virtutum vitijs oppositarum tractationem continet, ordinem sequimur.

Omnia autè quæ scribimus eò respiciunt, vt Lectores virtutum pulchritudine allecti & incensi, eas acquirere & in animabus suis plantare studeant: quod si graviter & industriè fecerint, non dubito, talem eos exinde fructum relaturos, vt non modò in hac, sed etiã in altera vita, magnam inde voluptatè percepturi sint. Reliquum est, vt Lectorem compendiò instruam, quomodo libello hoc cum fructu uti possit.

Primò necessarium est præsupponere, Naturam nostram, cuius corruptela peccato primorum parentum adscribenda est, à se, veluti terram malè cultam, ad producendos tribulos, spinas, & fructus:

Etus acerbos, inclinatum ac propensum esse: Quapropter si velimus hortum animæ nostræ, bonos fructus progeminare, opus est, primum noxias herbas ex ea euellere, & loco earum salubres plantare: eodem enim labore dum bonæ plantantur, noxiæ eradicantur: quia cum vitium & virtus sibi contraria sint, mox ut illa nos possidere, atque radices in nobis agere cœperit, necesse est, ut vitium ei contrarium cedat.

Cæterum ut ad specialiora veniamus: sciendum est, duabus vijs mundari posse hortum interiorem à malis & noxijs herbis, id est, à vitijs & peruersis inclinationibus. Prima est prohibere ne foras erumpant, ideoque germen eorum, id est, exteriores actus & opera vitiosa succidere. Hæc ratio vitia extirpandi minus perfecta est, quia cum relinquatur in nobis vitiorum radix, suo tempore aliquando reflorescere & germinare poterunt. Posterior est. Non modò actus extrinsecos vitiorum impedire, sed etiam illa funditus è corde extirpare, atque radicibus euellere: Quæ
ratio

AD LECTOREM.

rario perfectior est priori: quemadmodum medicina, quæ non modò efficit, vt malum foras non erumpat, neque infirmo fastidium siue molestiam adferat, sed etiam mali radicem amputat, sine comparatione melior est illa, quæ tantum efficit, vt malum foras non prodiens, aliquod cum ægro quasi foedus ineat.

Ad eradicanda igitur vitia & malas inclinationes præter diuinum auxiliũ, necessaria est etiam à nostra parte hæc diligentia: vt quisquis agnoscit se (verbi gratia) ad iram inclinatum, & ab hoc vitio liberari cupit; primum manè surgens, diuinam imploret gratiam, vt tota illa die, sui ipsius custodiæ inuigilare queat; ne in Iræ vitium imprudens labatur: postulet præterea opem Angeli sui custodis, aut alterius Sancti, ad quẽ singulariori deuotione afficitur. Deinde sibi ipsi diligenter inuigilet, maxime in occasionibus iræ passim occurrentibus: & quotiescunque in illud vitium corruit, toties præter dolorem, quem statim pro lapsu concipiet, aliquam poeni-

poenitentiam sibi metipsum imponat: cuiusmodi esse possunt: terram osculari, pectus tundere, eleemosynam aliquam pauperibus largiri, orationem certam aut Psalmi versiculum recitare. Quod si difficile aut molestum sit statim, propter alios forse praesentes, eam perficere, annotet diligentissimè, quoties eodie in illud Iræ vitium inciderit, & vespere praedictas poenitentias compleat. Aduertat etiam, bonum esse, eo die quod notabilem in Iræ vitio excessum fecerit, priuare se, aliquibus cibis in cœna; hoc enim faciet eum sequenti die in praecauendis iræ motibus cautiorem & circumspectiorem.

Vsurpabit autem exercitium hoc decem aut quindecim diebus continuis. Deinde rotidem diebus idem faciet in cæteris vitijs, nempe blasphemiarum, alijsque malis inclinationibus expugnandis. Et quia decem aut quindecim dies ad vnum vitium funditus extirpandum minimè sufficiunt, opus erit, vt post aliquantum temporis, ad illa vitia quæ magis in se dominantur ac perualent,
veluti

ADLECTOREM.

65

veluti ad Iram cœteraque expugnanda redeat, quoadusque penitus ea deuicerit.

Quod mihi quidē multò magis probatur, quā in vno vitio euellēdo, vno aut duobus mensibus integris hærere: id enim propter diuturnam temporis in vnius vitij debellatione moram, fastidium & negligentiam parit: sed in iisdem vitijs profligandis variatione vti, & suo tempore ad eorum quæ nos maximè molestant, expugnationem denuo reuerti, hoc vires, feruorem atque diligentiam quasi renouare videtur.

Methodus porrò virtutes in nobis plantandi hæc est: vt quisquis desiderat (exempli causa) humilitatis virtutem acquirere, manè cū expergiscitur, gratiam flagitet à Domino, aliquem in ea virtute progressum faciendi, simulque Sancti alicuius, qui ea virtute maximè claruit, veluti B. Virginis Mariæ, S. Ioannis Baptistæ, aut alterius, auxilium imploret. Deinde statuat eo die frequentes humilitatis actus exercere. Sub vesperam examinet, num illos humilitatis

ris actus, quos manè secum proposuerat facere, in opus deduxerit: si ea se adimpleuisse inuenerit, gratias DEO referat: Si negligentem in ijs exercendis se fuisse aduerterit, aliquam prædictarum poenitentiarum assumat. Et si ea die optimam actus humilitatis frequentandi occasionem se habuisse, & propter fœcordiam eos neglexisse reperit, maiorem à se poenitentiam exigat.

Exercitium hoc decē aut quindecim diebus, uti supra de vitiorum extirpatione dictum est, continuabit: deinde totidem dies alteri virtuti adipiscendæ impendet: atque post aliquantum temporis ad eas virtutes, quibus maximè indiget, eadem methodo repetendas & acquirendas reuertetur, quoad usq; illas se cōsecutum esse, ex signis quibusdam intelligat. Committere nō possum, quin pium Lectorem hoc loco peramanter moneam, ne exercitium hoc negligat: quia quemadmodum, ad verā perfectionem Christianam adipiscendā medium est efficacissimum: ita Dæmoni vehementer odiosum, ideoq; totis viribus

AD LECTOREM.

67

virib⁹ efficit, vt videatur esse exercitiū laboris plenum & nullius utilitatis; quo hac ratione homines ab illius vsu deterreat, aut eis qui iā illud amplexi sunt, vt relinquunt, persuadeat. Quod non magno negotio apud illos, qui parū aut malè ratiocinantur efficit. Quia si quis tantummodo diligentiam & laborem, quem exercitium hoc postulat, consideret, & nihilominus à vitio contra quod decertat se liberari, aut virtutem pro qua conquirenda desudat, adipisci non videat, facilè exercitium hoc operæ ac difficultatis plenū, nulliusq; fructus esse censebit. Verū non ita se res habet, manifesta est hæc deceptio Diaboli. Bonus enim æstimator laborem virtuti quam adipisci, aut vitio, à quo liberari desiderat, æquiparare debet. Quare qui considerauerit virtutum excellentiam, & æterna bona ad quæ hominē perducit: & è contrario à quā-
tis malis eximatur, qui in vitiorū extirpatione desudat, non æstimabit laboriosū hoc exercitiū: neq; etiā si rectè ratiocinetur inutile esse iudicabit, quāuis è vestigio per illud vitia eradicari, &

VIR-

virtutes inferi non senserit. Quia quæ præclara & eximia, ea etiam difficilia sunt, & non statim atque faciliter, sed multo cum labore obrinentur: hostis etiam posteaquam domum semel occupavit, non ita facile expellitur. Necessaria est igitur temporis longinquitas, necessaria est & diligentia, quamvis non tanta, quantam homines mundani ad terrenas & fugaces opes quæ possessæ cruciant, conquirendas & cumulandas, adhibent. Adde præterea Exercitium hoc tam gratum atque acceptum esse DEO, ut etiam si quis ea quæ cupit, non assequatur, bene tamen totam vitam suam in eo impensam censere debeat: quia Pater misericordiarum, eos qui ad solam ipsius gloriam, hoc exercitium frequentant, donis coelestibus locupletare non negligit.

PROEMIVM.

82
Magnus ille Doctor Ecclesia S. Grego-
 rius, lib. 31. *Moralium* cap. 32. cum
 illa S. Job verba (exhortationem ducum
 & vlulatum exercitus) exponeret, poste-
 aqua exhortationes, quibus peccata Capi-
 talia, velut totidē Superbia duces, hominē
 ad suas partes adiungere, eiq; vt peccatū
 peccato adiungat persuadere nituntur,
 posuisset, demum subijcit. Has exhortati-
 ones idcirco vlulatus exercitus sequi dici-
 tur: quia infœlix anima semel princi-
 palibus vitijs capta, dum multiplicatis
 iniquitatibus in insaniam vertitur, fe-
 rali iam immanitate vastatur.

Hac igitur prima pars representat nobis
 miserabile illius hominis exitū, qui se totū
 vitijs permittit, a quibus deniq; demonū
 potestati, æternis gehēna incendijs cruciā-
 dus traditur. Quare piū Lectorē exhortor,
 vt cōsideret illā S. Ioannis Chrysostomi ho-
 4. in *Matt.* admonitionē vbi sic ait: Nō est
 possibile nos verē viuere, nisi in nobis
 vitia omnino moriantur. Hæc necessa-
 riō nos perimūt in futuro, si nos viuere
 hic illa patiamur: quinimo etiā ante il-
 lam mortem, hic exigunt a nobis hor-
 renda supplicia.

MEDITAT. DE VII.
PRIMA PARS.

DE SEPTEM VITIIS
CAPITALIBVS.

*Doctrina de superbia vitiorum ca-
pitalium regina.*

QVandoquidem Superbia (vti sacrae
Literae Ecclesiast. 10. inquit)
omnis peccati principium & origo
est, rectè S. Gregorius in Moralibus, lib.
31. cap. 31. à numero septem peccatorum
capitalium eam excludens, omnium illo-
rum Reginam constituit. Verba illius sunt
haec. *Ipsa vitiorum regina superbia, cum deuictò
plauè cor ceperit, mox illud septem principalibus
vitijs, quasi quibusdam suis ducibus deuastandum
tradit. S. Thomas, 2. 2. artic. 2. & 8.
quaest. 162. idem confirmat: & quaest. 132.
art. 4. hanc adfert rationem. Quia fines om-
nium vitiorum ordinantur in finem superbiae, &
ei quodammodo subseruiunt. Adiungit et-
iam: Superbiam in omnia alia vitia influe-
re, ideoque non numerari inter septem
specialia peccata mortalia, sed potius esse
Radicem, Matrem & Reginam eorum.
Superbia, inquit August. lib. 14. de Ciuita-
te DEI, cap. 13. est *peruersa celsitudinis ap-
petitus*: id est. Superbia est vitium ad amo-
rem*

VITIIS CAPITAL. 90

tem & appetitum inordinatum propriæ excellentiæ inclinans, dum aliquid esse cupit supra id quod est.

Hinc Isidorus lib. 10. Etymolog. cap. 18. rectè ait. Superbum idcirco dici, quia super vult videri quam est.

Cum ergo Superbia omnium peccatorum origo sit, meritò Isidorus 2. lib. de summo bono appellat eam omnium virtutum ruinam, quia omnibus est contraria, omnes oppugnat. Quamvis quoad hoc, quod Superbiæ proprium est, contemnere debitam subiectionem, dici possit, eam propriè contrariam esse humilitati.

Gradus Superbiæ sunt quinque, de quibus S. Gregor. lib. 31. Moral. cap. 31. & S. Thom. 2. 2. articul. 4. & 5. quæst. 162. Vbi notandum est tria esse bonorum genera, eaque omnia à Deo existere: qui ea gratis largitur cui, quomodo, quando & quantum vult. Alia sunt bona Naturæ, vti sunt, ingenium, memoria, pulchritudo. Alia Fortunæ, qualia sunt diuitiæ, honores, potentia. Alia bona spiritualia, cuiusmodi sunt, gratia, prophetia, donum concionandi, & similia.

Primus Superbiæ gradus est, quando quis bona quædam habet, atque illa se non à Deo sed à seipso habere existimat. Secun-
dus

dus est: quando quis agnoscit quidem se à Deo illa habere, verum non gratis, sed suis meritis ea se accepisse censet. Tertius est: quando quis gloriatur se habere, quod non habet. Quartus est: quando quis ceteros despectui habet, eisque anteferri ac superior esse cupit. Quintus est: quando quis Deo & sanctissimis eius legibus subditus esse renuit. Et quanquam superbus in singulis hisce gradibus peccet, quia in vnoquoque illorum interuenit peruersus propriæ excellentiæ appetitus, in quinto tamen grauissimè peccat, quia Deus, cui omnis honor & reuerentia debetur, quoniam Dominus & Rex noster est, contemptum continet.

Effectus siue signa superbiæ sunt duodecim de quibus agit S. Bernard. in tractatu de 12. gradibus humilitatis: & S. Thom. loco citato, art. 4. ad 4.

Primum signum est. Curiositas, per quam quis curiosè vbique & inordinatè circumspicit.

Secundum est. Leuitas mentis, per quam homo superbè se habet in verbis.

Tertium est. Ineptalætiria, per quam quis ineptè sibi complacet.

Quartum est. Iactantia, per quam quis sine causa gloriatur & sese ostentat.

Quin-

VITIIS CAPITAL.

73

Quintum est. Singularitas, per quam quis
sanctior cæteris vult apparere.

Sextum est. Arrogantia, per quam homo
se alijs præfert.

Septimum est. Præsumptio, per quam quis
sufficientem se reputat ad maiora.

Octauum est. Peccatorum defensio, qua
quis vitia sua excusat, ne culpabilis videatur.

Nonum est. Simulata confessio, per quam
quis non vult subire pœnam pro peccatis,
ideoque simulatè confiterur.

Decimum est. Rebellio, qua quis superiori-
bus suis obedire detrectat.

Undecimum est. Libertas, per quam homo
delectatur liberè facere quod vult.

Duodecimum est. Consuetudo peccandi,
quæ implicat DEI & mandatorum ipsius
contemptum.

Hæc duodecim signa seu effectus super-
biæ, non tantum sunt peccata, verùm etiã
nuriunt & notabiliter augent superbiam:
quare qui à tam peruitioso vitio liberari
cupit, has & similes actiones pro virili de-
uitabit.

S. Gregor. in Moral. lib. 24. cap. 22. & 23.
inquit: Quemadmodum humilitas electo-
rum DEI signum est, qui per ipsam æter-
nis in Cælo gaudijs perfrui merebun-
tur:

dd 141:

tur: ita superbiam esse manifestum reproborum signum: qui cum illa, sempiternis gehennæ incendijs tradentur

Cætera vitia omnia (vti rectè notat Boethius,) fugiunt à DEO, superbia sola est, quæ DEO se audet opponere: atque hinc fit, quod, quemadmodum S. Iacobus in Epistola sua Canonica cap. 4. ait: DEVS superbi resistit.

Notandum hic est: non quoslibet actus superbiæ esse peccata mortalia, sed illos duntaxat, in quibus superbus DEVM aut mandata eius, aut superiorum suorum contemnit, vel proximum cum notabili iniuria aut damno illius aspernat. Ceteri Superbiæ actus, vt plurimum, sunt peccata venialia.

*Meditatio ad detestandam
Superbiam.*

1. **C**ONSIDERA superbiam DEO intodiosam esse: vt quanquam ille mitissimus & benignissimus sit, nihilominus superbis resistat, illos deprimat, & dispergat, quemadmodum Angelis elatis fecit. Quomodo ergo in nos vermiculos, qui sumus puluis & cinis, si arrogantes fuerimus, animaduertet?

2. **C**ONSIDERA, Superbiam hominibus

minibus ita inuisam esse, vt nemo libenter cum superbis conuerfetur & agat: cum ergo non habeant in hac vita amicos synceros & ex animo, necessarium est vt in negotijs suis, magnas cordis affectiones experiantur, atque amaritudine repleantur.

3. CONSIDERA Superbum, quia magnam de se concipit existimationem, si non honoretur vt vult, intrinsecus cruciari & torqueri: ideoque vitam illius infelicissimam esse: Et quia intus continuisurbationibus vexatur, nihil quod præclarum & cum virtute coniunctum sit, efficere potest.

4. CONSIDERA, Sanctum Iob affirmare, Diabolum esse regem super omnes filios superbix. Quid autem boni potest habere in hac valle lachrymarum, qui tam sæui & immanis Tyranni seruus & mancipium est?

DOCUMENTVM.

Fili, Superbia est arbor à damone plantata & exculta, rami eius in sublime feruntur, & videntur esse delectabiles, sed sunt infirmi ac fragiles, atque idcirco quo quis altius per illos scandit, tanto periculosius corruet dd 2 DIS-

DISSVASIO SUPERBIAE.

FRater, quandoquidem superbia tanto-
perè displicet D E O & hominibus, atq[ue]
soli Diabolo amica est, decet vt illam ab-
horreas, detesteris, & plus quam mortem
fugias. Quia si rectè perpendas, nihil habes
de quo superbire possis. Quicquid enim
boni in te reperitur, tuū non est, sed à D E O
(vti S. Paulus testatur) accepisti: ideoque nō
ad te sed ad D E V M pertinet. Peccata & vi-
tia tua sunt: de illis autem si gloriari velis,
manifestæ id foret amentia. Sed demus te
aliquid boni habere aut agere, non tamen
conuenit vt propterea extollaris, & in su-
perbiam erigaris. Nam homines extolle-
re, D E I officium est: qui autem Dei
munera sibi vsurpat, meritò ab ipso casti-
gatur: hinc enim ait Scriptura: *Qui se exal-
tat, humiliabitur.*

Itaque char. ssime frater, moneo te, vt in
omnibus huius mundi sublimitatibus, cō-
sideres quid tibi tanquam Christi discipu-
lo conueniat, non quid inord. natæ appeti-
tiones tuæ tibi suadeant. Lucifer ob consi-
derationis huius defectum similis esse vo-
luit Altissimo, & primi parentes nostri
D E O similes, atque bonum & malum sci-
entes

entes esse cupuerunt, sed vtrique, quia quæ non decebat appetebant, à DEO grauiter puniti, & è locis, in quæ collocati fuerant, exturbati & eliminati fuerunt.

Remedia contra Superbiam.

Primum. Sæpenumero ante oculos sibi ponere, proprios defectus, tam animæ, quam corporis.

2. Alios se meliores & in virtutibus prouectiores intueri.

3. Cum humilibus & modestis conuersari.

4. In vestitu, & omnibus alijs rebus extrinsecis, superfluitatem & vanitatem cauere ac resecare.

DOCTRINA DE VANA gloria.

Secundum doctrinam S. Gregorij lib. 31. Moral. cap. 2. quam S. Thomas sequitur. 2. Secundæ, quæst. 162. art. 2. & 3. Vana gloria, est vnum ex septem vitijs capitalibus, quia ex illo (vtriusque postea declarabitur) alia quamplurima vitia nascuntur. Et quoniam Vana gloria, est primogenita Superbiæ filia, idcirco iidem Doctores aiunt, eam primum locum obtinere inter septem peccata Capitalia.

Adi

Ad intelligendam Vanæ gloriæ naturam, aduertendum est, quinque esse humana bona honorabilia in Laudem, Honorem, Famam, Gloriam, Reuerentiam.

Laus est, benè loqui de virtutibus alicuius. Honor est, venerari aliquem in signum excellentis probitatis, qua decoratus sit. Fama est publica attestatio popularis, de re siue actione aliqua honorata, quam quis fecerit. Gloria est clara notitia dignitatis alicuius cum laude coniuncta. Reuerentia est actus quo honoratur atque æstimatur bonitas alicuius.

Porro Vana gloria est appetitus inordinatus manifestandi propriam excellentiam, aut præclaram aliquam actionem cum virtute coniunctam à se patratam, ut inde gloriam, famam aut aliud quid supradictorū bonorum consequatur. Quamuis, ut resertè S. Thomas art. 1. quæst. 132. loco citato ait, si illud ipsum opus bonum ad DEI honorem, & proximorum salutem & profectum, patefieri cupiat: actus ille potius virtutis quam vitij sit. Hinc enim est quod Christus apud Matt. cap. 5. opera nostra bona manifestari vult, ut DEVS per illa glorificetur.

Vana gloria mortaliter peccat. Qui

Qui pro aliquo horum quinque bonorum adipiscendo laborat cum intentione ac fine peccati mortalis. 2. Qui vltimum finem suum in aliquo eorum constituit. 3. Qui laudem quat ex actione, quæ ex se est peccatum mortale: vt, quod iniuste aliquem percusserit, occiderit, ad duellum prouocauerit. &c. 4. Qui propter sæculares dignitates & exultationem retinendas, facit quidpiam contra legem ac mandata DEI. vt verbi causa; iudex qui ne principis gratiam aut officium amittat, iniuste iudicat: aut mulier, quæ ne infametur, peccato consentit: quod non fecit Susanna. 5. Qui propter humanas laudes & gloriam, notabili cum DEI irreuerentia, & proximorum damno, tale officium, cuius ignarus est, exercere præsumit: vt concionari, medicum vel aduocatum agere, docere, & similia.

Vanæ gloriæ filia sunt septem. 1. est. Insuperbia, quando quis verbis se altius extollit, quam reuera est, vel in nobilitate, vel in scientia, vel in diuitijs. 2. est. Nouitatum præsumptio, quando quis factis alios ad sui admirationem inducit: vt in uentione notuarum epularum, iocorum, vestium &c. 3. est. Hypocrisis, quando quis se iustiozem & sanctiozem simulat, quam reuera est: quod etiam si ad aliorum ædificationem

fiat, peccatum est. 4. est. Pertinacia, quando quis opinioni suæ pertinacius inhæret, quam oporteret: quæ opinio si circa res fidei, contra communem Ecclesiæ intelligentiam versatur, est peccatum Hæresis. 5. est. Discordia, quando quis eorum, cum quibus concordare atque conuenire obligatus est, voluntati contradicit. 6. est. Contentio, quando clamosa voce quis cum alio verbis contendit. 7. est. Inobediencia, quando quis superiorum suorum iussa obpernatur: & committit peccatum mortale quoties ea quæ sibi sub pœna peccati mortalis iniunguntur, opere non perficit, modo ex contemptu id agat.

Nota, omnes has Vanæ gloriæ filias esse peccata, quia omnes à recta ratione deuiant: vt plurimum autem esse peccata venialia. Sed quando in aliquo eorum interuenit finis mortalis, aut legis diuinæ transgressio, aut præceptum Ecclesiæ, quod ad mortale peccatum obligat, aut notabilis irreuerentia DEI, aut graue scandalum, vel damnum proximi spirituale siue corporale, peccatum erit mortiferum.

*Meditatio ad evitandam vanam
gloriam.*

1. **C**ONSIDERA iniuriam, qua DE-
VM vana gloria afficit: quia cum
DEVS bonarum actionum tuarum remun-
erator esse velit: tu mauis ab hominibus
rebus vanis & transitorijs munerari.

2. **EXP**ENDE tecum, quam ingens
damnum vana gloria adferat animæ tuæ:
spoliat enim eam vera gloria quam in Cœ-
lis, propter bonas actiones consecutura
esset: pro quibus in terra nihil nisi sonus &
fumus retribuantur.

3. **REV**OLVB tecum, eum qui vanè
gloriatur, quia bonum suum in iudicijs ho-
minum, à quibus gloria & laude dignus
cenferi appetit, constituit, declarare igno-
rantiam suam & animi abiectionem; quia
humana iudicia incerta & fallacia sunt.

4. **C**ONSIDERA Vanæ gloriæ cu-
pidum, à prudentibus nulla in existimatio-
ne haberi, à vulgo autem potius assentati-
one circumueniri, quam verè laudari: ide-
oque in hac vita multò amplius etiam a-
mittere quam lucrari.

DOCUMENTVM.

SCito fili, Daemonem in omni opere bono
 Stres foueas tibi praparare, vt in vnam
 earum corruas. Primo, magnam tibi per-
 suadet in eo efficiendo futuram difficul-
 tatem, ne illud aspicias. Deinde, laborat
 ne solam DEI gloriam in opere ipso tibi
 propositam habeas. Denique, praclarum
 aliquid a te paratum fuisse suggerit, vt
 per vanam gloriam, operis fructu te spo-
 liet.

DISSVASIO VANAE
 gloriae.

Certum & indubitatum est mi frater,
 in mundo innumeros alios te multo
 celebriores extitisse, & nihilominus mor-
 tem obiisse. Euidens porro est, plurimos ex
 illis quos modo in terra multis laudibus
 & praconijs ornamus, in Inferno perpe-
 tuis flammis cruciari. Quid igitur bonum
 ac celebre nomen prodest in terra? Quid
 gloria humana utilitatis adfert animae?
 Quanto melius est oculos a gloria terrena
 ad caelestem, & ab hominibus ad Christum
 conuerrere? Quanto securius est, omnia bo-
 na nostra in Christo constituere, atque ad
 illum

illum cunctas actiones nostras dirigere
 Quod ipse flagitavit, quando ad sponsam
 ait: *Pone me vt signaculum super cor tuum.* Idem
 significauit Salomon quando ait. *Oculi Sa-*
piētis in capite illius. Decet enim vt quia Chri-
 stus est caput nostrum, in illo defixi sint o-
 culi nostri: sed qui gloriam terrenam quæ-
 rit, iudicium dat se oculos habere in pedi-
 bus, quos necesse est, à pulueribus excæca-
 ri. Itaque frater mi Charissime, recordare
 te à DEO creatum esse, non propter glori-
 am vanā & transitoriam, sed propter glori-
 am veram & sempiternam. Memento, hanc
 vitam idcirco tibi concedi, vt in ea, debitis
 medijs ad finem tuum adipiscendum vta-
 ris. Media sunt virtutes & bona opera. Re-
 linque igitur vanitatem gloriæ, cæco huic
 mundo, si vis ad immortalem quam DE-
 vs in cælo tibi præparauit, gloriam per-
 uenire.

*Remedia contra Vanam
 gloriam.*

- P**rimum est. Abscondere, quoad fieri
 potest bona sua.
2. Cum ab alijs laudaris, mentem ad de-
 fectus proprios conuertere.
 3. Omnem laudem suam DEO offer-
 re, quia ipse omnis boni nostri auctor &
 dator est, cui omnis laus & gloria debetur.

DOCTRINA DE AVARITIA.

VT quisque intelligat, in quo vitium Avaritæ potissimum consistat, primo sciendum est, bona temporalia cuiusmodi sunt, pecuniæ, possessiones, cæteræq; diuitiæ, à DEO ad hominis usum ac ministerium destinata esse: ideoque rectam rationem flagitare, ut quilibet ex prædictis bonis tantum desideret, & consequi laboret, quantum ad vitam vniuscuiusque, iuxta statum & conditionem suam est necessarium. Et quia conditiones siue gradus hominum varij sunt; alij eam magnam habent familiam, alij exiguam: alij pluribus egent seruitijs, alij paucioribus, hinc fit ut aliquibus, ad gradum & statum suum, conseruandum, maiori temporalium bonorum copia opus sit: alijs non item. Quando vero horum bonorum cupiditas mensuram excedit, & quis amplius ex illis, quàm statui suo conueniat, desiderat, contra rationem agit, & avaritæ peccatum incurrit. Quæ (secundum doctrinam D. Thomæ in 2.2. artic. 1. quæst. 118.) aliud nihil est, quam immoderatus amor diuitiarum.

S. August. lib. 83. quæst. quæstione 36. nimiam cupiditatem, appellat venenum.

Cha-

VITIIS CAPITAL. 85:

Charitatis. Quod verum est, quando cupiditas tanta est, vt diuitias amori Dei & proximi, aut etiam sui ipsius anteferat. Vt exempli causa. Si quis propter nimiam ad opes & facultates affectionem, negligeret diuinorum mandatorum obseruationem: aut Auaritiæ peccato excæcatus, tolleret ac retineret alienam substantiam: aut semetipsum pro diuitijs consequendis, probabili mortis siue corporalis siue spiritualis periculo exponeret, id esset non modo contra charitatem, sed etiam peccatum mortale.

Quando vero esset tantummodo immoderata quædam affectio possidendi opes, esset quidem peccatum, sed non mortale.

S. Basilius sermone in diuites Auaros, inter alia de quibus eos reprehendit, sic ait: *Esurientis est panis, quem tu retines: nudi est vestis, quam in arca custodis: discalceati calcens, qui apud te marcescit: egentis argentum, quod tu terra infossum possides.* Hinc S. Thomas & Caietanus art. 4. inferunt: illum grauiter peccare, qui plura quam ei ad decentiam & conseruationem status sui necessaria sunt possidens, ea per inordinatam affectionem retinet, & pauperibus, in graui necessitate existentibus, inde non subuenit.

Auaritia est peccatum Capitale, quia ab
dd. 7. ea.

ca septem alia vitia nascuntur: quæ S. Gregorius lib. 31. Moral. cap. 31. & S. Thomas art. 7. quæst. 118. vocant Auaritiæ filias: quia omnes ad matris suæ finem respiciunt: videlicet ad cumulandas, aut retinendas plures quam necesse sit diuitias.

Prima Auaritiæ filia est. Cordis duritia, quæ pro conseruandis opibus, egenis non compatitur, & est contraria misericordiæ.

2. est. Inquietudo mentis, quæ proficiscitur à timore acquisita perdendi, aut nimio desiderio eadem augendi. Auarus enim teste Eccles. cap. 5. nunquam dicit: sufficit.

3. est. Violentia, quando eodem fine aliorum opes per vim rapiuntur.

4. est. Fallacia, quando verbis ad decipiendum compositis, diuitiæ congregantur.

5. est. Iuramentum falsum: quando Auarus propter lucrum falsò iurat.

6. est. Fraus, quando Auarus lucri gratia, alios dolosè circumuenit.

7. est. Proditio, vti fecit Iudas, qui Christum propter Auaritiam prodidit, & triginta denarijs vendidit.

In his Auaritiæ filiabus, tribus modis peccatur mortaliter. 1. Qui commodè potest, & non subuenit pauperi in extrema aut certè magna necessitate constituto: præ-

sertima

VITIIS CAPITAL. 27

sertim si credat, alios ei opem minimè la-
tuos.

2. Qui propter immoderatam ad diui-
tias affectionem, legem aliquam ad morta-
le peccatum obligantem transgreditur.
3. Qui propter eadem inordinatam cupidi-
tatem, notabiliter scandalizat, aut detri-
mento afficit proximum suum, siue in cor-
pore, siue in anima.

*Meditatio ad detestandam Aua-
ritiam.*

1. **C**ONSIDERA Auaritiam facere,
quod homo, DEO creatori suo ter-
gum obuertat, totumque se tradat cumu-
landis diuitijs & in illis omnes suas spes,
opesque constituat.

2. **E**XPENDERE tecum iniuriam & dā-
num quod Auaritia infert animæ: quam
propter terrena & fugacia bona, facit per-
dere cœlestia & sempiterna bona, quorum
causa condita est.

3. **R**EVOLVE tecum, nihil esse in
hac vita, quod tantoperè inquietet cor ho-
minis, quantum Auaritia: quæ vel immo-
derato cum desiderio acquirendi, vel for-
midine acquisita perdendi, crudelis Tyrā-
ni instar, infœlicis auari animum torquet
& discrutiat.

4. **C**ONSIDERA, Auarum nemini
vtilem esse, nisi quando ex hac vita migrat:
quia dum viuit non aliter atque sus, vt se
impleat tantummodo attentus est: ideo que
à multis mors ipsius non modò desidera-
tur, sed etiam nonnunquam procuratur.

DOCUMENTVM.

Fili, Auaritia est hamus Diaboli conte-
ctus auro, quo homines cupidos inescat
& capit, illosq; miserabiles diuitiarum
seruos constituit. Eam S. Paulus idolorum
seruitutem vocat: quia Auarus diuitijs
seruit, & in illis spem suam collocat, non
secus atque Idololatra, Idolis suis famula-
tur, atque in illis fiduciam suam constitu-
it: sed vterque fallitur.

DISSVASIO AVA-
ritiae.

Frater, cur tam auidè opibus terrenis:
plus quam necesse est congerendis in-
hias? Num putas te illis in hac vita, & po-
stea caelestibus etiam in altera vita bonis
fruiturum? Deciperis si ita existimas: quia
Auaritia non permittet te his opibus, quas
tanto cum studio ac labore acquisuisti,
gaudere: neque DEVS diuitias caelestes
Auaris.

Auaris vnquam impartietur : sed illis qui voluntariam paupertatem amplexati fuerunt: qui affectione sua à fallacibus huius vitæ bonis auersa, totam spem suam in cœlestibus bonis collocarunt: Auaris autem tanquam rebus terrenis addictis, in inferno cruciatus & tormenta tribuentur, quãdoquidem propter cupiditatem terram cœlo antetulerunt. Nonne melius est frater mi, quod Christus verbo & exemplo docuit agere, id est, thesaurizare nobis thesauros in Cœlo, non in terra? quia in terra bona acquisita, hominem etiam inuitum aliquando deserant, in Cœlo vero nunquam. Aduerte præterea, Auaritiam plurimum hominem fatigare, & acquirendi cupiditatem die ac nocte animum eius dilacerare ac cruciare: quoque opum cumulus amplius augetur, eo sitim & tormentum magis accrescere. Itaque frater mi, conuerte te ad bonum illud quod solum potest satiare ac voluptate replere cor tuum: ad illud nempe, quod DEVS tibi præparauit in Cœlo. Cœtera omnia huius vitæ bona sunt apparentia, felle permixta, & modicum durantia. Desiderantur non habita: habita vero, fastidium & nauseam pariunt. Non sic bona cœlestia: quæ sine fastidio satiant, & in nobis omnem aliam sitim plenè restinguendo.

guendo, animas nostras vera voluptate perfundunt.

Remedia contra Auaritiam.

1. **F**requentes elemosynas pauperibus largiri, atque paulatim, ab immodica terrenarum opum affectione, sese auocare.

2. Non conuersari cum hominibus auaris.

3. Pluris facere, dare quam accipere, & non minus in accipiendo, quam in emendicando res vitæ necessarias, erubescere.

DOCTRINA DE LVXVRIA.

QVia Venerorum actuum vsus, à Deo ad generationem, atque humani generis conseruationem ordinatus est: idcirco si debito modo atque ordine fiat, non est peccatum. Sicuti nec ciborum vsus, qui ad particularium hominum conseruationem ac sustentationem directus est, si debito cum modo ac ratione vsurpetur, peccatum est. Sed quando dictus vsus nobis prohibitus est, aut quis in eo debita modum

modum & ordinem non seruat, tum incidit peccatum Luxuriæ. Ita docet S. August. de bono Coniug. cap. 16. & S. Thom. 2. 2. quæst. 152. art. 2. Luxuria igitur est vitium, inclinans hominem ad actus lasciuos inordinate exercendos: & quia finis eius est delectatio sensuum, per quam ad alia multa peccata perpetranda quis inducitur, hinc fit, quod Luxuria vitium capitale nominetur, teste S. Gregor. lib. 31. Moral. cap. 31. Cassianus lib. de institutione Monach. & S. Thomas loco cit. quæst. 35. artic. 1. ad 4. aiunt: vitium hoc facilius fugiendo, & occasiones remouendo, quam resistendo superari. Quamobrem fallitur, qui cuperet actum aliquem Luxuriæ experiri, ac deinde ab ea omnino se abstinere: quia Luxuria quolibet lasciuo actu, mirabiliter crescit: atque hinc est, quod faciliori negotio castitas virginea, quàm vidualis custoditur.

Quoad peccata mortalia huius vitij discernenda, sciendum est primò, posse homini cogitationem aliquam immundam sine peccato incidere, quando eam non accersuit, nec illi occasionem præbuit. Secundo, quæadmodum repellere aut
resistere

resistere delectationi quæ ab hac cogitatione nascitur, quamuis ea nostro vitio siue culpa accersita fuerit, virtutis est, ita eidem consentire, peccatum est. Consensum hic appellamus, quando quis aduertit, delectationem quæ se ipsi offert, esse inhonestam, & nihilominus eam non reijcit; imo, quod maioris sceleris est, etiam in ea sibi complacet Tertio; Prædicta delectatio tum est peccatum mortale, quando his constat conditionibus. 1. si est de peccato ex se mortali. 2. Si quis integrè animaduertit se in re mala & noxia delectari. 3. Si tum ei non resistit, nec quando potest, à se reijcit, sed potius eam animo deliberato acceptat. His conditionibus si prædicta delectatio constet, est peccatum mortale, quamuis ei qui in hac cogitatione delectatur, non sit animus peccatum illud opere perpetrandi: si autem harum conditionum aliqua deest, est tantummodo peccatū veniale: de quo si quis pleniorē cupit habere notitiam, legat Nauarr. in Summa cap. 21. num. 9. & cap. 16. num. 2. & alios ab eo citatos.

Huius vitij non modo actus extrinseci lasciuī prohibentur, sed etiam eorundem desiderium. Imo deliberatus consensus oblectandi se, aspectu siue tactu, idque cum scandalo, periculo, aut malo animo, est peccatum.

peccatum mortale. Præterea qui pergit ad locum aliquem, vt personas intueatur, aut literas eis siue munuscula porrigat, peruersa cum intentione concupiscendi eas, peccat mortaliter. 2. Qui data opera se conspiciendū præbet personæ, à qua carnaliter se diligi nouit, facitq; vt ab illa inordinatè desideretur, peccat mortaliter. 3. similiter peccat puella, quæ se ornat vt ab alijs conspiciatur, & ab ijs inhonestè ametur. 4. Qui loquendo, cantando, legendo, vel auscultando verba lasciuia, deliberato animo in illis delectatur, cum graui scandalo proximi, aut probabili periculo mortalis peccati, peccat mortaliter, quamuis peccatum illud opere perpetrare non cogitaret. 5. Qui nubus, verbis, aut cantiunculis, aliquem ad consentiendum actui inhonesto mortali, prouocare conatur, peccat mortaliter.

Filiæ Luxuriæ secundum S. Gregorium & S. Thomam in locis citatis, octo sunt. *Prima* est Cæcitas mentis, quia in delectatione carnalis etiam superior, pars animæ turbatur, & excæcatur. *Secunda* est Præcipitatio, quia eadem delectatio tollit consiliū. *Tertia* est, Inconsideratio, quia etiam iudicio hominem despoliat. *Quarta* est Inconstantia, quia delectatio sensualis priuat hominem fortitudine exequendi illud, quod ratio

ratio dicitur esse faciendum. *Quinta* est Amor sui ipsius, quia propter seipsum luxuriosus querit hanc delectationem. *Sexta* est. Odium contra DEVM, quia lasciuo displicet, quod DEVS carnis voluptates prohibeat. *Septima* est, Affectio inordinata ad presentem vitam in qua luxuriosus semper viuere cuperet, vt voluptatibus suis carnalibus indulgere posset. *Octaua* est, horror futurae vitae.

Circa has filias peccat mortaliter, qui propter sensuales voluptates deliberatē semper in mundo cupit viuere, ac propterea nihili pendit futuram vitam. 2. Qui propter mentis cœcitatē vel inconstantiā, vel amorem sui ipsius, ea facere negligit, ad quæ sub pœna peccati mortalis, obligatus est.

Meditatio contra Luxuriam.

1. **C**ONSIDERA iniuriam qua impudicē viuens afficit DEVM, quia actibus inhonestis, fugat illum ab anima sua, quæ est DEI templum, quam ipse ad bonum & salutem nostram semper incolere desiderat.

2. **C**ONSIDERA, quomodo Dæmō per

VITIIS CAPITAL. 99

per hoc vitium, hominem ita à se quasi alienatum retinet, vt non possit se ad bonam aliquam actionem conuertere: imò etiam in Ecclesia, atque diebus festis sæpè facit, vt DEVM grauius offendat.

3. EXPENDE tecum, quomodo vitium impudiciæ animam subuertit, facultates consumit, detrimentum adfert sanitati, vitam abbreviat, & sæpenumero tallium inimiciarum causa est, vt aliquando etiam integræ familiæ, ciuitates & regna illius causa euertantur.

4. REVOLVE tecum, Luxuriam mentem hominis ita excæcare, vt permoueat illum ad perpetrandas in præsentia Dei & Angeli custodis sui tales turpitudines, quas in serui sui conspectu patrare erubesceret.

DOCUMENTVM.

Flli, Diabolus est veteranus venator: viscus quo vititur, est voluptas carnalis, qua ita nouit inuoluere quæcunq; contigerit, vt eum ad volandū in sublime faciat prorsus inhabilem. Aliquos capit oculis, alios auribus, nonnullos tactu, non paucos cogitationibus. permiscendo hæc omnia visco suo: quare

*Quare qui illaqueari & capi non vult, lon-
gè ab hoc visco recedat.*

DISSVASIO LVXV-
riæ.

Recordare mi frater, DEVM vt luxu-
riæ vitium viscisceretur, eluione
generale, totum genus humanum, præter
solam Noë progeniem deleuisse. Ac dein-
de propter idem peccatum, sulphur & igne
de Cælo pluiffe, quibus vniuersam Sodo-
mitarum regionem incendio terribili ab-
sumpsit. Hinc duo potes conijcere: Primò,
quantoperè turpissimum hoc peccatum
DEVS detestetur, in quod tam seuera ani-
maduersione vindicauit. Alterum est, si in
hac vita in qua benignissimus DEVS mi-
sericordia sua in omnes vtitur, tam seuerè
in homines carnales animaduertit, quibus
eos in Inferno supplicijs excruciat, qui
proprius iustitiæ locus est? *Quamobrem*
mi frater, moneo, vt omnes carnis ac sen-
suum voluptates fugias, antequam illæ à te
fugiant, animamque tuam lethali toxico
infectam relinquunt. Hoc autem pro cer-
to & explorato habe, non esse tantam de-
lectationem præsentem, quanta est futura
amaritudo veneni huius, quam in morte
primum sentire incipiet anima tua: quan-
ta præ

ta præterea est poena, quam in inferno subibit, quæ tam acerba erit, vt sola illius præcogitatio, hominẽ tremore concutiat. Considera frater, magnam esse amentiam, propter breuem voluptatem in æternæ damnationis discrimen se conijcere.

Remedia contra Luxuriam.

1. est, Otium fugere.
2. Non conuersari cum hominibus vitio huic addictis.
3. Cauere à nimio vino & cibus calidis.
4. Castigare carnem, aspera aliqua poenitentia.
5. Fugere minimas etiam occasiones.

DOCTRINA DE

Ira.

IRa est appetitus vindictæ. Est autem duplex bona & mala. Ira bona est: quando vltio conueniens sumitur de improbis ad corrigenda vitia, & conseruandam iustitiam: hæc ira si ratione dirigatur, potest esse meritoria: imo non irasci, quando is, ad quem pertinet in homines sceleratos animaduertere, iustam habet causam, peccatum est, vti docet S. Thomas 2. 2. quæst. 158. ex S. Chrystoflo. homil. 11. in Matt. vbi

sic ait. *Iusta ira est mater discipline, ideoque non solum non peccant, qui cum causa irascuntur, sed etiam nisi irati fuerint peccant: quia patientia irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit, et non solum malos, sed etiam bonos inuitat ad malum.*

Ira mala est, quando est immoderata: vel quando poena iustam excedit ratione: id est, si vel insontem punit, vel grauius quam peccatum meretur, in aliquem animaduertit, vel non ob debitum finem, vel non secundum rationis ordinem id agit. In his ira est peccatum, quia rationem praue nit & perturbat. Hinc S. Gregor. lib. 5. Mor. ca. 33. dicit, laborandum esse ne ira domineatur rationi, nec eam praecedat, sed tanquam ancilla sequatur rationem: quae si ab ira adiuuetur, multo efficacior ad corrigenda vitia redditur, s. Greg. l. 31. Mor. c. 31. & S. Thom. loco citato, Ira inter vitia Capitalia numerant, quoniam ab ea alia multa vitia nascuntur: iratus enim ut irae suae finem, id est inordinatam vindictam consequatur, in alia peccata labitur.

Præcipuae irae filiae sunt sex. 1. est. Indignatio, quia iratus, reputans iniuriam sibi fieri, indignatur. 2. est. Tumor mentis: quia iratus dum diuersas vindictae vias exquirat, talibus cogitationibus, animum suum

suum replet. 3. est. Clamor, quando ira forinsecus per verba ostenditur. 4. est Blasphemia, quando iratus in verba contra DEVM iniuriosa prorumpit. 5. est Iniuria siue contumelia, quando maledicta siue verba contumeliosa in proximum iacit. 6. est Rixa, quando iratus factis de alio se vlcisci quærit. Alij adijciunt Maledictionem, Seditionem, & Bellum, sed hæ ad sex iamdixtas filias reduci possunt.

Circa Iram & filias eius varijs modis peccatur: 1. Deliberato animo vltionem notabilem meditari in aliquem, qui eam non mercatur, vel plusquam mereatur, vel sine auctoritate, vel non seruato iustitiæ ordine vel malo fine, est peccatum mortale. 2. Qui propter immoderatam indignationē id facere negligit, ad quod sub mortali peccato obligatur, peccat mortaliter. 3. Qui blasphemat vel iniuria afficit DEVM aut Sanctos eius, idque animo deliberato, intelligens ea quæ iniuriosis huiuscemodi verbis significantur, aut per hoc alios scandalizat, peccat mortaliter, quamuis ex ira subitanea id faceret. 4. Maledicere alicui rei, quatenus est creatura DEI, est peccatū mortale, perinde ac si quis malediceret DEO; ideoque Dæmoni quoad naturam suam, cuius respectu est creatura DEI, maledicere,

ledicere, est peccatum mortale: non autem quando maledicta in eum congeruntur, quoad culpam suam, & quatenus ad malum instigator est. 5. Animo deliberato sibi aut proximo malum aliquod imprecari, cum voluntate, ut hoc malum, ad purum sui aut proximi damnum eueniat, est peccatum mortale: quod tantò grauius est, quanto persona cui malum quis imprecatur, maiori in ueneratione atque existimatione habenda fuerat. Ut Pater, mater Superiores &c: Aliud est, quando malum aliquod temporale ad finem bonum spirituale alii quis cupit: sic enim uerbi gratia, desiderare infirmitatem aut aliam tribulationem homini scelerato, ut conuertatur, uel ad alium bonum finem, non est peccatum. 6. Diabolo deuouere rem aliquam, uel eidem rei maledicere, non quidem quatenus est creatura DEI, sed quatenus ad proximum pertinet, idem est, ac si malediceretur proximo. Quamuis sentiendum sit, maledictiones illas si ore tantum, non ex corde proferantur, esse duntaxat peccatum ueniale. 7. Per rixam, seditionem, opprobrium, uel contumeliam, notabile damnum irrogare proximo, in uita, fama, honore, uel substantia; aut cum notabili aliorum scandalo, est peccatum mortale.

*Meditatio ad superandum Ira
vitium.*

1. **C**ONSIDERA Iram non modò nõ
facere vt ad diuinam opem implo-
randam extemplo confugias, sed etiam
DEI & propriæ conscientix memoriã
tollere.

2. **EXPENDE** tecum, detrimenta,
quibus ira animam afficit: quia priuando
illam iudicio, omnibus eam periculis &
sceleribus exponit: ideoque necesse est
illam veluti cæcam, sæpè labi & offende-
re.

3. **REVOLVE**, quanta incommoda
corpori adferat Ira: quia humores turbando,
complexionem vitiat; indeque fit, vt
iracundi ferè sint parum sani, & breui tem-
pore viuant.

4. **CONSIDERA** Iram quia hominẽ
interna & externa pace, quæ est omnium
bonorum quæ in hoc mundo desiderare
potest excellentissimum, spoliat, efficere,
vt iracundi vita sit infortunatissima, dum in
continuis inimicitijs & molestijs vitam
traducit.

5. **EXPENDE** tecum, iram hominis
mentem turbare atque de statu suo ita de-
ijcere, vt nec spirituales nec temporales
actiones

actiones rectè tractare possit: imo resolutiones siue decreta in Iræ turbatione facta, vt plurimum mala sunt.

DOCUMENTVM.

Quemadmodum latro impensè desiderat, in domo diuitis incendium excitari, vt ingredi & rapere possit: ita fili mi, Dæmon omnem conatum adhibet, vt in corde tuo ira ignis accendatur, vt animam tuam ingredi, eamq; bonis omnibus spoliare ac subuertere valeat.

DISSVASIO IRAE.

Dic mihi Charissime frater, nonne turpe atque ignominiosum est, quod homo tam excellentis naturæ, qui omnibus mundi creaturis antelatus, ac præpositus est, à vilissima ancilla se superari, & veluti mentis inops ad ea quæ homine haudquaquam digna sunt, se trahi patiatur? Vtique sanè. Sed quid aliud est Ira, quàm abiectissima ancilla tua, à qua cum vinceris, quid sunt actiones tuæ nisi stultitiæ? Quid sunt gestus tui cum ira ferues, nisi gestus rabidæ ac furiosæ bestiæ? Qualis est vultus tuus ira succensus, nisi vultus venenati serpentis?

pentis? Non hæc decent hominem mente ac ratione præditum, multò minus Christianum, qui Domini & Magistri sui exemplo, humilis & mansuetus esse deberet. Te igitur Charissime frater hortor ac moneo, vt Dominus ac moderator sis passionum tuarum specialiter iræ, quæ non commouetur, nisi quantum ratio vult & permittit: sic autem iram vincendo, in terra honorè, & in Cælo gloriam consequeris. Contra verò si ira te superauerit, è Cælo veluti indignus expelleris, & hominibus non aliter ac ferox & truculenta bestia inuisus eris: eademque erit tibi carnifex, & gladius, quemadmodum rectè notauit S. Iob quando ait: *Virum stultum in te scit iracundia.* Quã obrem mi frater, si veri Christiani vitam viuere cupis, oportet, iræ venenum à te eijcias.

Remedia contra Iram.

Matutino tempore secum statuere, omnia contraria quæ illo die sibi acciderint, æquo animo tolerare.

2. Iram in principijs extinguere, nec permittere vt incrementum sumat.

3. Quando aliquid voluntati tuæ contrarium audis, cogitare secum quomodo in eo se Christus gesserit.

4. Ad iram aliorum mitigandam proderit, vel modestè respondere, vel tacere, vel ab irato discedere.

DOCTRINA DE GV-
la.

GVla est vitium inclinans ad inordinatam cibi ac potus, propter solam voluptatem, sumptionem. Dicitur, *vitium*, quia Gula facit hominem transgredi ordinem rationis. Dicitur, *propter voluptatem*, siue delectationem: quia gula non tam est circa cibos, quam circa delectationem inordinatam in cibo ac potu.

Sic docet S. August. de vera relig. cap. 53. quem sequitur S. Thom. 2. 2. quaest. 148. S. Chrysostr. in homilia 13. supra Mat. dicit: vitium gulæ siue intemperantiam ventris, Adamum de Paradiso eiecisse, diluuium sub Noë commeruisse, & fulmina in Sodomitas deduxisse. S. Thomas id verum esse ait, quatenus Gula est occasio siue causa perpetrandi alia gravissima Luxuria peccata, & virtutes extinguendi. Idcirco S. Gregorius lib. 30. Moral. cap. 26. scribit: quando vitium gulæ homini dominatur, tum illum omnia quæ fortiter gessit perdere, & dum ventris intemperantiam non restringit, omnium virtutum iacturam facere.

Quinque

Quinque modis solet nos gula tentare secundum S. Greg. lib. 30. Moral. cap. 27. quem sequitur S. Thomas art. 4. ubi hos modos, gulæ species appellat, & continentur hoc versu.

Præpopere, lausè, nimis, ardentè studiosè.

Primo tētat nos, vt consuetudine violata, comedendi tempus sine necessitate præueniamus. 2. Facit vt cibos exquisitos ac lautiores desideremus. 3. Facit vt quæ sumenda sunt, preparari accuratius appetamus. 4. Facit vt in ipsa quantitate sumendi mensuram refectiōnis excedamus. 5. Tentat nos in modo manducandi, facitque vt nimis auidè cibum sumamus, nosque ingurgitemus.

Quandoquidem à Gula multa alia vitia oriuntur, & gulosi propter consequendam delectationem, quæ est in cibo & potu, multis modis peccant, idcirco S. Gregorius lib. 31. Moral. c. 31. & S. Thomas loco citato numerant eam inter septem vitia Capitalia.

Filiæ Gulæ secundum hos S. Doctores in locis citatis quinq; sunt. *Prima* est hebetudo sensus circa intelligentiam: acies enim ingenij plurimum hebetatur ex immoderatione cibi & potus, propter fumositates ciborum, perturbantes caput & hominam

ad speculationem reddit inhabilem. *Secunda* est: Inepta lætitia, quia ratione propter fumositates capitis impedita, passiones inordinatæ in lætitia rationis limites facile excedunt. *Tertia* est. Multiloquium, quod ut plurimum à ventre pleno nascitur. Hinc S. Greg in Pastoralis 3. part. cap. 20. ait: *Nisi gula deditos immoderata loquacitas raperet, dicitur ille qui epulatus quotidie splendide dicitur, in lingua grauius non arderet.* *Quarta* est Scurrilitas siue iocularitas quadam visum mouens, & proueniens ex defectu rationis, per nimicitatem cibi & potus obfuscatæ, quæ sicut non potest cohibere verba, ita non potest cohibere exteriores gestus. *Quinta* est Immunditia siue inhonestas: quia nihil est, quod tantoperè luxuriam nutriat, quàm Gula: hinc Ezechiel. cap. 16. saturitatem, ruinæ Sodomorum causam extitisse ait.

Circa Gulam multis modis peccatur. Primo Illi quorum *Deus venter est*, uti S. Paulus ad Philipp. Cap. 3. ait: qui videlicet vltimum finem suum in cibo & potu constituunt, vel à delectatione gulæ illecti mandata Dei & Ecclesiæ negligunt, peccant mortaliter. 2. Qui scienter ac data opera se aut alium inebriat, peccat mortaliter. 3. Qui existens in loco aliquo, vbi prohibitus foret esus carniū, & eas manducaret, peccat mortaliter,

mortaliter, etiamsi in itinere constitutus esset, & in patria eo tempore carnibus vesci liceret. Alia peccata gulæ vt plurimum peccata sunt venialia, vt sunt; præuenire horam comedendi sine causa, cibos nimis delicatos & summa cum diligentia præparatos appetere, plus quam necessarium est, aut quando necessitas non exigit, aut cum nocumento sanitatis comedere.

Similiter filiæ Gulæ communiter sunt peccata venialia, vt sunt: Inepta læticia, Multiloquium, Scurrilitas, &c. Quamuis fieri posset propter alios respectus, tum actuum Gulæ, tum filiarum eius, vt essent peccata mortalia, vt exempli causa: Si in ipsis respiciatur ad finem ex se mortalem. Si adesset graue scandalum, vel damnum proximi, vel notabilis irreuerentia DEI; aut notabile damnum sanitati ante præuisum inde oriretur: vel nimis magnæ in cibos expensæ fierent, propter quas familia aut alij postea notabile nocumentum sustinerent, esset peccatum mortale; quæ est communis omnium Theologorum sententia.

MEDL-

*Meditatio ad superandum Gula
vitium*

1. **C**ONSIDERA, Iniuriam quam gula facit DEO, qui hominibus de rebus ad victum necessarijs idcirco prouidet, vt se ament sibi que seruiant, sed illa malè his rebus vtendo, homines ab amore DEI retrahit, efficit que teste Apostolo vt *venere Deus illorum sit.*

2. **E**XPENDE tecum, vitium hoc non modò tollere bona desideria, sed reddendo corpus ad seruitium animæ inhabile, facere, vt actiones gulosi potius sint bestię irrationalis, quàm hominis ratione vtentis.

3. **R**EVOLVE quantum damnum gula corpori adferat, propter multas infirmitates quas secum adducit; quin & crapula causa est, quod multi subitanea morte morantur.

4. **C**ONSIDERA, eum qui cibo ac potui nimium addictus est, præterquam, quod DEO displicet, à prudentibus etiam in parua existimatione haberi, ab alijs vero irrideri.

5. **P**ERPENDE nihil carnem hostem nostrum ita insolentem reddere sicut Gulam, quæ dæmonis instrumentum est, ad
homines

homines in grauiſſima peccata inducen-
dos.

DOCUMENTVM.

Fili, Gula eſt oſtium domus anima: do-
mina illius eſt voluntas: dominus iudi-
cium: inimici eius ſunt immoderatus cibus
& potus: Si ergo rationem conſtituis domus
huius oſtariam, omnia recte ſuccedent:
ſed ſi oſtariam conſtitueris ſenſualitatem,
que Diaboli amica eſt, tot illa hoſtes in-
troducet, vt dominus domus ab eis vincia-
tur, domina vero tanquam a ſe alienata,
tranſuerſim abripiatur, & diabolus ex-
ultet.

DISSVASIO GVLAE.

Chariffimè frater, quamuis crapula non
eſſet vetita, nec per eam communis
Dominus offenderetur, tantoperè tamen
hominem offendit, vt hoc ſolum homini-
bus ſufficiens eſſe deberet, ad eam a ſe ex-
terminandam, atque ad animalia relegan-
dam, vt in animantibus duntaxat quæ ad
macellum enutriuntur, non in hominibus
ad videndum & fruendum Deo in coele-
ſti gloria conditis, reperiretur. Recordare

mi frater, hominem manducare & bibere debere vt uiuat, non autem viuere vt manducet & bibat. Adhæc certò tibi persuadeas, oris frenum tenere, multum ad virtutù acquisitionem prodesse, & eū qui liberas ei habenas relinquit, præterquam quod ventris sui seruum se constituit, ad certum præcipitium ambulare. Quod autem animal ita molestum est, quemadmodum gulosi venter? Cætera enim animalia quâuis fastidium aliquod adferât, propter cibum, attamen satura non amplius sunt fastidiosa: at gulosi venter, antequam comedat, importunus est & fastidiosus; plenus verò & satur, grauis est ac molestus, ideoque gulæ obedire non minus molestum est, quàm homine indignum. Quamobrem mi frater, exhortor te, vt gulam edomes, hoc enim est esse hominem: id vero ad Dei gloriam facere, est esse bonum Christianum.

Remedia contra Gulam.

1. Nonnunquam cibo aliquo, ex quo maiorem voluptatem quis percipit se priuare.

2. Ciborum varietatem, qui gulam incitare solent, tollere.

3. Mentem inter manducandum sancta aliqua cogitatione occupare.

4. Non

4. Non facile credere gulæ, quæ sub specie sanitatis multa sensualitati suæ procurat.

DOCTRINA DE INVIDIA.

Invidia secundum *Damasc. lib. 2. de fide ca.* est tristitia de alienis bonis. Quod *S. Thomas, 2. 2. quæst. 36. art. 1. declarans*, dicit: obiectum tristitiæ esse malum proprium: Sed quia invidus bonum alterius tanquam malum proprium apprehendit, quatenus nimirum suam gloriam, excellentiam vel utilitatem imminuit, idcirco invidia dicitur tristitia de alieno bono. Est etiam actus invidiæ, gaudere de malo proximi, quatenus ex eo crescit utilitas vel gloria propria.

*Arist. cap. 19. lib. 2. de Arte Rhetor. duo potissimum genera hominum invidiæ vitio subiecta esse docet. 1. Qui honorati & celebres esse cupiunt, quia cum magnæ famæ sint cupidissimi, pati non possunt se ab alijs superari, ideoque de laude & gloria aliorum, quibus illorum laus & gloria opprimitur, contristantur. 2. Pusillanimes, qui aliorum res magni æstimantes, semper ab alijs se vinci cogitant, ideoque de bonis illorum contristantur. Vnde *lob cap. 5. Parvulum, inquit, occidit invidia: inde etiam fit, quod invidia**

inuidia non regnet in illis, inter quos magna est inæqualitas, vt inter subditum & regem; sed in illis, qui parum inter sese differunt, qui se inuicem superare potest.

Inuidia ex sua natura est graue peccatum, quia est contra charitatem, quæ postulat vt de bono proximi gaudeamus & malo doleamus. Quamuis inficiari nequeam, si quis de alterius prosperitate doleret, quatenus inde sibi vel alijs damnum aliquod metueret, id sine peccato fieri posse: Vnde S. Greg. lib. 22. Moral. cap. 11. Sæpè, ait, accidere vt sine charitatis iactura inimici ruina nos lætificet, & prosperitas illius sine inuidiæ culpa nos contristet: cum hæc propriè non sit inuidiæ sed timoris effectus.

Aliquando vsu venit, vt quis contristetur, non quod alij bona quædam obtinuerint, sed quod ea etiam se habere cuperet; & hoc propriè zelus est; qui si est de rebus spiritualibus, laudem meretur, iuxta illud S. Pauli ad Cor. 1. cap. 4. *Emulamini spiritualia*: si de rebus temporalibus, potest esse cum & sine peccato, secundum finem propter quem homo permouetur.

Accidit etiam sæpenumero, quod quis doleat de bono temporali alterius, quia malus est, quod reprehensione non caret; quia quod Deus facit, in bonam partem
sumi

VITIIS CAPITAL.

179

sumi debet. Pessima omnium inuidia hæc est, quando quis contristatur de gratia diuina proximi, quæ numeratur inter peccata contra Spiritum sanctum. Quia qui de tali gratia contristatur, quodammodo inuidet Spiritui sancto, qui glorificandus est in operibus suis. Secundum S. Gregorium & D. Thomam, Inuidia est vitium capitale, quia est mater quinque filiarum: quarum *prima* est, Odium: quia quemadmodum delectatio amoris, ita tristitia odij causa est, ideoque inuidus bonum illud cui inuidet, etiam odit: quia de illo tristatur. *Secunda* est Sufurratio, quando inuidus alterius gloriã in occulto imminuit. *Tertia* est. Detractio, quando gloriæ illius etiam palam detrahit. *Quarta* est. Exultatio in malis proximi, quando nimirum inuidus alterius laudem & gloriã se imminuisse putans, in eo sibi complacet. *Quinta* est. Afflictio in prosperis, quando gloriã alterius se imminuere non potuisse cogitans, inde contristatur & affigitur.

Vt intelligatur quando inuidia sit peccatum mortale, quando veniale, notandum est, duobus modis quempiam contristari posse de bonis alienis. Primus est per viam naturæ, quando quis non aduertit, nec deliberatè consentit illi tristitiæ, vt exempli causa:

causa. Si quis hominem aliquem quod doctus, quod diues, quod multis donis &c. ornatus sit, laudari audiat, & sine alia cogitatione, sentiat simul in animo suo aliquam displicentiam, dico actum hunc non esse peccatum mortale nec veniale, quia non procedit ex deliberata voluntate: sed potius esse naturæ nostræ ad malum inclinatae effectum: hos actus Theologi vocant primos motus, quos si quis statim vt illos aduerterit à se reijcit, actum producit virtutis. Alter modus est, quando quis plenè sibi præsens, deliberatè contristatur, quod alius laudibus vel præmijs ornatur. Hæc tristitia si fuerit notabilis, est peccatum mortale; si exigua, peccatum veniale.

Quinque inuidiæ filiæ, vt plurimum sunt peccata venialia, aliquando mortalia: Si videlicet ingēs esset odium. Si susurratio aut detractio esset de re graui, quæ cederet in notabile damnum proximi, vel iniuriam Dei. Si quis contristatus de bonis aliorum, in Deum boni illius datorem inuheretur.

*Meditatio ad superandum Inuidia
virium*

1. **C**ONSIDERA, Inuidiam occultādo vel imminuendo bonum proximi, spoliare DEVM gloria & laude sua, quæ ipsi, tanquam illius boni datori, debentur.

2. **R**EVOLE tecum, Inuidiam instar febris ethicæ, affligere atque consumere Inuidum, tam in anima quam in corpore. Hinc est quod S. Chrysostomus, vocat illam ignem inextinguibilem, & Salomō ossium putredinem.

3. **C**ONSIDERA Inuidum, dum tristitiam sentit ex bonis proximi, facile ab amore illius alienari: qui autem nō diligit proximum, teste S. Ioanne Apostolo, *manet in morte.*

4. **E**XPENDE tecū, Inuidiā priuare hominem interna pace, quia, præterquā quod in continuis est afflictionibus, dum quomodo nocere, aut præire proximum possit, cogitat, in magna etiam inquietudine versatur.

5. **C**ONSIDERA Inuidiam inuidiosum esse hostem, carnificem, & tormentum acerbissimum quod, die nocteque indefinenter cruciatur.

DOCV

DOCUMENTVM.

Flli, Inuidia patrem habet amorem proprium: mater illius est superbia, magistro utitur diabolo, studium illius vnicum est nocere atque obscurare bonum proximi nomen: quando id assequi non valet, cor odit eum cui inest, non aliter ac vermis lignum, & ærugo ferrum. Quid ergo boni possidere potes, si in anima tua belluam adeo pestiferam geris?

DISSVASIO INVI-
diæ.

Frater, si alia peccata, quamuis aliquam secum adferant delectationem, aut temporale commodum, nihilominus morte ipsa studiosius vitari debent, ne Deus Pater noster amantiſſimus offendatur: Quanto magis inuidia, quæ infernale peccatum est, deuitari debet: Quæ non secus atque alter infernus, sine consolatione contristat, & sine commiseratione cruciat: Quam obrem moneo te charissime frater, vt quam longissimè ab hac vipera tam immani & exitiali recedas, alioqui te admordebit, & morſu venenato ita inficiet, vt maximum
in

in corpore & anima detrimentum accep-
turus sis.

Recordare mortem propter inuidiam
Diaboli, ingressam fuisse in orbem terrarū.
Memento inuidiam Cainum impulisse, vt
fratrem suum Abelem sanctitatis & iusti-
tiæ laude insignem, interficeret. Iosephum
etiam à fratribus suis per inuidiam vendi-
tum, & Christum eadem inuidia stimulan-
te, à ludæis iniuste accusatum fuisse. Quan-
doquidem ergo inuidia, excæcando homi-
nem, inducit eum in tam horrenda peccata
& periculosa præcipitia, æquum est, vt eam
veluti præsentissimum toxicum ijs omni-
bus, quibus proximi charitas demandata
est, excreteris.

Remedia contra Inuidiam.

1. **N**on affici ad præsentis vitæ bona,
sic enim quando ea in alijs con-
spexeris, tristitia te non afficient.

2. Quando audis bonum aliquod de
proximo referri, erige mentem ad **D E V M**
huius boni auctorem, & illi gratias age.

3. Non magni æstimare temporalia
hæc, sed ijs tanquam medijs, à **D E O** ad
æternā fœlicitatem consequendam nobis
collatis, vt.

DOCTRINA DE ACE-
dia.

ACedia secundum *Damascenum* *lib. 2. de fide, cap. 14.* est tristitia premens, siue aggrauans animam, ne boni aliquid operari possit. *Glossa Ordinaria. psalm. 106.* dicit: Acediam esse tedium quoddam siue fastidium in bonis actionibus. Alij aiunt, esse quendam mentis torporem, qui hominem ad bona opera ordianda reddit negligentem. Alij hoc modo illam definiunt. Acedia est vitium inclinans hominem ad tristandum de bono spiritali diuino proximi. Dicitur vitium duabus de causis: tum quia quemadmodum delectatio in re mala est vitium: ita tristitia de re bona itidem est vitium & peccatum: tum quia mala esse potest, propter effectum aliquem malum: potest enim accidere, vt tristitia hominem tam vehementer opprimat, vt per eam à bonis operibus impediatur, ac propter hunc effectum, acedia sit mala. Exempli causa, si quis contristetur, quod *DEVM* offenderit, actum ex se bonum & sanctum facit: at si tristitia hæc crescat & premat illum, vt à bonis actionibus præpediatur, malum hoc est. Vnde *Apostolus*
2. *Cor.*

2. Cor. 2. non vult, pœnitentem absorberi à tristitia, multò minus acediosa tristitia, quæ hominem à bonis operibus maximè retardat.

S. Thomas, 2. 2. quæst. 35. artic. 3. ait: Acediam quandoque esse in sola sensualitate, quæ propter repugnantiam carnis ad spiritum, de rebus spiritualibus tristatur, & tunc est peccatum veniale.

Quandoque verò contingere vsque ad rationem, & facere vt ratio consentiat, in fugam, & horrorem, & detestationem boni diuini, carne contra spiritum prævalente, & tum est peccatum mortale. Sicque intelligendum est illud B. Pauli Apost. 2. Cor. 7. quando ait: Tristitia sæculi mortem operatur.

S. Gregor. lib. 31. Moral. cap. 31. numerat Acediam inter vitia capitalia. Rationem adfert S. Thom. artic. 4. quia nimirum ab ea alia quamplura vitia oriuntur: multi enim vt hanc tristitiam euitent, varia peccata committunt: alij eiusdem tristitiæ pondere in alia peccata inducuntur, vt, ad nimias lamentationes, quærationes, ac aduersus DEVM murmuraciones &c. ideoque rectè censetur esse vitium Capitale.

Circa Acediam his modis peccatur.
1. Qui

1. Qui propter tristitiam siue tædium, diebus festis Missæ interesse, aut officium ad quod ex voto, aut alia obligatione tenetur recitare, aut alia præcepta ad quæ sub pena peccati mortalis obligatus est, seruare negligit, peccat mortaliter. 2. Qui propter Acediam, aut aliam negligentiam, non discit ea, quæ iuxta statum suum, sub mortali peccato scire obligatus est, peccat mortaliter.

Quod intelligendum est tam de rebus fidei, quàm de illis quæ ad proprium cuiusque officium pertinent: ut ad Medicum, Confessarium, Magistrum, Aduocatum, Procuratorem, & similes, in quibus est periculum magni erroris vel detrimenti, aut graue scandalum proximi.

Filiæ Acediæ secundum S. Gregor. lococitato, & alios, sunt sex. *Prima* est. Desperatio, quando quis propter tristitiam vel tædium non appetit, sed fugit finem suum, id est æternam beatitudinem. *Secunda* est. Pusillanimitas, quando quis bona spiritualia tanquam media nimis ardua & difficilia ad consequendam beatitudinem relinquit. *Tertia* est. Torpor, quando spiritualia, quæ nos contristant, deserimus, quamuis à nobis non difficilia, sed mediocria æstimentur. *Quarta* est. Rancor: ubi notandum est, aliquos

aliquos non modo illa fugere quæ tristiti-
am & tædium ipsis adferunt, sed etiam illa
impugnare, indignando contra illos qui
spiritualia sectantur, & à quibus ad similia
agenda monentur, & hic est rancor. *Quin-*
ta est. Malitia, quando actiones spirituales
oppugnantur, reprehendendo illas & de-
testando. *Sexta* est. Euagatio circa res illici-
tas, quando nimirum propter tristitiam
& tædium, ab operibus spiritualibus ad res
externas quæ delectant, transimus.

Filiæ Acediæ vt plurimum sunt peccata
venialia, excepta desperatione, quæ, quan-
do est de salute nostra, quæ maximi mo-
mēti res est, ferè mortale peccatū est. Qua-
re qui deliberatè desperat se posse eternā
scelicitatem per Deum gratiam acquirere,
peccat mortaliter. Malitia etiam & rancor,
quia directè aduersantur rebus spirituali-
bus ad salutem animæ plurimum condu-
centibus, sunt grauiora peccata. In cæteris
tribus filiabus mortaliter peccatur, quādo
per ea præceptum aliquod ad mortale pec-
catum obligans violatur, aut graue scanda-
lum proximo datur.

Meditatio ad superandum Acedia vitium.

1. **C**ONSIDERA Acediosum, magnā DEO iniuriam irrogare, quia propter tediū spiritualia omnia, quę media ad æternā beatitudinem acquirendam aptissima, & à DEO magno cū amore ac liberalitate nobis donata sunt, parvipendit.
2. **R**EVOOLVE tecum, quanto dampno Acedia animam afficiat: quia spoliat eam multis gratijs & donis cœlestibus, quorum propter fastidium iacturam patitur.
3. **C**ONSIDERA indignum esse, quod homo pro terrenis diuitijs & honoribus consequendo, nullis parcat laboribus & periculis: pro animæ verò bonis adipiscendis, tam frigidus & tepidus existat.
4. **E**XPENDE tecum, ingentem afflictionem quam sentiet acediosus, quando finita hac peregrinatione, à bonis temporalibus, pro quibus tantoperè desudauerit se deserit & spiritualibus fructibus, ac bonis operibus, quę propter acediam neglexerit se vacuum esse conspexerit.
5. **C**ONSIDERA, Acediosum in die iudicij intolerabilem subiturum esse, cōfessionē, quando videbit Dei filiū, tot labores & tormēta pro se saluādo pertulisse: te verò propter

propter acediam exiguum etiam laborem,
pro tantis bonis adipiscendis derogare.

DOCUMENTVM.

Cito fili mi, Diabolum sapiens acedia
suos tentare, vt per eam nos ad despe-
rationem in quam multis modis nos pra-
cipitare nititur, inducat: quare qui Ace-
dia, quae desperationis mater est, consen-
dit, verendum ei est, ne in mortis articulo,
transmissa eius efficiatur.

DISSVASIO ACEDIAE.

Fater, Diabolus nunquam dicit, te a-
cediosum esse circa finem tuum; id est,
te contrariari, propterea quod creatus sis,
vt esses eius regni caelorum; hoc enim ef-
fet manifeste, veluti stultum te tractare.
Nec vnquam dicit tibi, te esse acediosum
circa media, id est, te contrariari de virtuti-
bus & operibus spiritualibus, quae sunt me-
dia ad consequendam felicitatem: hoc e-
nim esset, tractare te velut simplicem pu-
erum. Sed sollicitabit te nonnunquam, vt
affectionem tuam in rebus terrenis, & sen-
suum voluptatibus constituas, vt sic per
ff 2 hanc

hanc semitam pergens, tantum recedas à fine tuo, propter quem DEVS te creauit, id est, à vita æterna: & à medijs quæ sunt virtutes: vt in altera vita cum irreparabili detrimento tuo, id animaduersurus, & deploraturus sis. Quamobrem hortor ac moneo te charissime frater, vt totum amorem tuum in creatore tuo, & cœlesti patria colloques, quod erit tibi efficax medium ad perambulandam gaudenti ac læto animo bonorum operum semitam, quæ ad cœlestem Hierosolymam patriam tuam ducit, vbi DEVS te præstolatur, vt te coronet, ac perpetuo secum gaudere faciat.

Remedia contra Acediam.

1. **L**audare atque pluris facere bona spiritualia, quam temporalia; nec permittere, vt aliquis malè de illis loquatur.
2. Quotidie spirituali aliquo exercitio incumbere.
3. Quando in exercitijs & bonis operibus sentis fastidium, cogitare, Diabolam esse, qui te à pijs & sanctis hisce actionibus abstrahere nititur, quem perseuerando superabis.

SECUNDA PARS.

*De Virtutibus vitijs hisce Capitalibus
oppositis.*

SECUNDA hæc pars repræsentat fœ-
licem exitum hominis virtutibus ex-
culti. Obijcit etiam oculis virtutum effe-
ctus: nimirum quomodo hominis virtuti-
bus exornati animam ex hæc vita egrediē-
tem comitentur, illamque in manus An-
gelorum consignent: qui eam ad Cœlum,
vt fructibus bonorum operum suorum
gaudeat, perducant, Quæ omnia ex S. Chry-
sosto. hom. 8. & 23. in Genesim. decerpfi-
mus, vbi inter multa virtutis præconia, di-
cit, virtutes hominem roborare, & virtutū
studijs deditos, in misera & instabili hac
vita à periculis & lapsibus conseruare, at-
que in egressu ex hac vita ad aliam, fidele
ipsis sodalitiū præstare, & Iudicem pla-
cando non modo ab omnibus eos tormē-
tis eripere, sed etiam ad æterna & ineffabi-
lia bona illos perducere. His similia scribit
S. Iustinus philosophus & Martyr, quæst.
124. Vbi dicit virtutum exercitijs addictos,
sicut non sunt de hoc mundo, ita nec illo-
rum gloriam & præmium in terrenis hu-
ius vitæ rebus positum esse, quia nihil est in
ff 3 mundo

mundo, quod sit digna virtutis merces.

DOCTRINA DE HVMI-

litate, Quae superbia con-
traria est.

Humilitas secundum D. Thom. 2. 2.
quaest. 161. est virtus qua animus fir-
matur, ne inordinate in excelsa tendat, in-
clinaturque vt de se humiliter sentiat. Hic
autem sensus si solum in extrinsecis acti-
bus fuerit, humilitas erit falsa: si vero in af-
fectu interno vt ex animo ita sentiat, erit
vera humilitas.

Humilitatis sedes supra veram nostrae
vilitatis notitiam fundatur, & quinque
habet gradus. Primus est, paruifacere seip-
sum & ex animo contemnere. Secundus
est, demonstrare exterius internum hunc
contemptum, in gestibus, in vestitu, in ex-
cretijs humilibus, & abiectis. Tertius est,
patienter tolerare quando ab alijs contem-
nimur. Quartus est, gaudere & gratias age-
re Deo, quod ab alijs contemptui habeamur,
quamuis pars inferior inde sentiat
molestiam. Quintus, non modo laudes
humanas fugere, sed etiam desiderare ab
omnibus contemni, non ex nuda caeremo-
nia, sed ex animo, ita vt omnes pro certo
habere

habere cupiamus nos dignos esse, qui ab omnibus spernamur.

Effectus & signa veræ humilitatis sunt 12 quæ S. Benedictus in Reg. cap. 7. recenset, & à S. Thoma art. 6. declarantur. Primū signum est. Corde & opere semper humilitatem ostendere defixis in terram aspectibus. 2. Pauca & rationabilia verba loqui, non clamosa voce. 3. Non esse facilem ac promptum ad risum. 4. Tacere vsque ad interrogationem. 5. Tenere quod habet communis monasterij regula. 6. Credere & pronunciare se omnibus viliozem. 7. Ad omnia indignum & inutilem se confiteri, & credere. 8. Peccata siue defectus suos nō negare, sed voluntariē fateri. 9. Fortem & patientem esse in omnibus quæ imperata fuerint exequendis, etiamsi aspera & dura sint. 10. Voluntatem suam ad suorum Maiorum & Superiorum arbitrium accommodare. 11. Non sequi propriam voluntatē. 12. De v. m. timere, & omnium quæ precepit memorem esse, S. Thomas timorē dicit esse radicem humilitatis. Cassianus lib. 4. c. 29. duo alia signa adiungit. 1. Nihil celare superiorem suum. 2. Non contristari, aut indignari de iniurijs sibi factis.

Circa 6. signum, id est, quod verus humilis omnibus se inferiorem existimare debeat,

debeat, iuxta illud Apostoli Phil. 2. *In humilitate superiores sibi inuicem arbitantes:* Notat S. Thomas art. 3. Ut tale iudicium siue estimationem de semetipso humilis verè habere possit, debere illum suas imperfectiones cum aliorum perfectionibus conferre: sic enim illis inferiorem se reperiet: vel cogitare, in alijs multas esse virtutes & perfectiones occultas, propter quas illis longè inferior sit, Prælatus etiam si humilis est, se subditis suis inferiorem reputare debet, idque in affectu interno animæ suæ, non in actibus exterioribus, ne subditis suis superbiendi præbeat occasionem, vti rectè aduertit August. in Reg. 3. Tom. 1. *Ne dum nimium seruetur humilitas, regendi frangatur auctoritas.*

Glosa ordinaria in Matt. cap. 3. tres gradus ponit perfectæ humilitatis. 1. est, subijcere se maiori, & non præferre se æquali. 2. subijcere se æquali, & non præferre se minori. 3. Submittere se etiam minori. Primus est sufficiens. 2. Superabundans. 3. perfectissimus, qui omnem implet iustitiam, quo & Christus præditus fuit, quando à S. Ioanne Baptista, baptizari voluit.

S. Anselmus lib. de Similitud. cap. 10. ponit septem humilitatis gradus, quos S. Thom. art. 16. ad duodecim illa S. Benedicti signa

signa supraposita, reducit: sunt autem hi. 1. contemptibilem se esse cognoscere. 2. de his quæ se contemptibilem faciunt, vti sunt proprii defectus, dolere. 3. Coram alijs se contemptibilem confiteri. 4. Pro tali ab alijs haberi velle. 5. Patienter ferre, cum ab alijs id obijcitur. 6. Gaudere quando ab alijs contemptibiliter tractamur. 7. Desiderare & amare hæc omnia. S. Gregor. in Regist. lib. 2. ca. 24. ait: Non grande est vobis nos esse humiles a quibus honoramur, quia & hoc seculares quibuslibet faciunt: sed illi maxime humiles esse debemus, a quibus aliquid patimur.

iv. *Meditatio de Humilitate.*

CONSIDERA humilitatis virtutē. Cadeo gratam & amicam esse Deo, ut spiritus illius requiescat supra humilē; cui dum Deus gratiam suam largitur, quantum sibi in eo propter humilitatem placeat, ostendit.

EXPENDERE tecum, humilitatem adferre animæ talem pacem, ut etiam in ærumnoso hoc exilio faciat eam aliquatenus gustare iucunditatem & quietem illam, qua Sancti fruuntur in Cælis.

REVOLVERE tecum, humilem, quia
ff s omnibus

omnibus gratus & acceptus est, magnū in proximis cum quibus conuersatur fructū facere: humilitas enim est continua quædam & efficax ad virtutum studium adhortatio.

4. **CONSIDERA** nullam esse virtutem quæ tantoperè confundat Diabolum, eumque longissimè à nobis repellit, quam humilitatem: quæ omnes illius laqueos euertendo, atque fallaces astus detegendo, facit ut frustra laboret.

5. **PÆRPENDERE** tecum humilitatem, quia superbiam omnium vitiorum radicem & **DEO** inimicissimam ab anima expellit, aptam illam reddere, ad acquirendas virtutes, & optima queque dona à Deo percipienda.

DOCVMENTVM.

Flli, quia humilitas est omnium virtutum fundamentum, sequitur necessarium, sine illa nullum ceterarum virtutum edificium, in sublime surgere, ac firmum consistere posse. Imo ut s. ait Gregorius, qui virtutes sine humilitate congregat, quasi puluerem in ventum portat: Et s. August. Cogitas, inquit, magnam fabricam construere celsitudinis, de fundamento prius

primus cogita humilitatis.

EXORTATIO AD HVMI-
LITATEM.

Certò corde, charissime frater, te nihil boni sine humilitate agere posse: laborabis quidem in via, sed nunquam peruenies ad patriam, quia de illa scriptum est, quod nemo regnum Coelorum ingressurus sit, nisi fuerit paruulus. Contra vero cum humilitate omnia tibi recte atque ex animi sententia succedent: quia tecum habes humilitatem, diligeris a Deo & ab hominibus: demonibus autem eris formidabilis, & post hanc vitam in Coelis exaltaberis. Recordare mi frater, professionem tuam esse, quod sis Christianus, hoc est, Christi discipulus: si ergo Magister humilis extitit, humilitatemque in omni vita sua & verbo & opere docuit, deceat etiam ut discipuli, magistri sui vestigijs inhareant, humilitatemque sectentur & ament. Memèto vitam humilis esse quietissimam, quia nec aduersitatibus perturbatur, nec prosperitatibus attollitur, sed omnia de manu Domini accipit, ideoque humilis etiam in morte lætatur; quia enim totum se creatoris sui manibus tradidit ac permisit, omnia

ff 6 quas-

quæcunque ille vult aut iubet fieri, gratia
habet.

*Media ad acquirendam Humili-
tatem.*

1. **L**ibenter in humilibus operibus exerceri.
2. Præ oculis semper habere Christi, B. Virginis, & aliorum sanctorum humilitatem.
3. Non magnificere mundi honores & excellentias.

**DOCTRINA DE MAGNA-
nimitate quæ Vanæ gloriæ
contraria est.**

Magnanimitas, quondam animi celsitudinem denotat. Magnanimus dicitur is, qui ad magna & ardua animum habet. Et quia in bonis exterioribus presentis vitæ, nihil honore maius est, nam homines propter honorem consequendū & vituperium vitandum, alia omnia postponunt, inde fit, vt Magnanimitas proprie versetur circa honores, quatenus magni vel ardui rationem habent: Non quod Magnanimitas hominem inclinet ad mundi honores sectandos, aut aliquid minus
rcctè

rectè agendum pro honoribus adipiscendis, cum enim sit vanæ gloriæ contraria, hominem ad huiuscemodi actus reprehensione dignos inclinare nequit, sed ideo circa honores versari dicitur, quod excitet hominem, ad ea facienda, quæ honore digna sunt.

S. Thomas 2. 2. quæst. 129. art. 3. ad 4. dicit aliquem posse simul humilem & magnanimum esse: quia in homine inuenitur aliquid magnum quod ex dono DEI possidet, quod considerans, Magnanimitas facit, vt ad illud dignum se constituat, & ad perfecta virtutis opera tendat. Inuenitur etiam aliquis defectus, qui conuenit ei ex infirmitate naturæ, quem considerans, facit humilitas vt seipsum secundum considerationem proprii defectus paruipendat, & de se modestè sentiat. Sicque fit vt secundum diuersas considerationes, diuersæ fiant virtutes.

Proprietates & signa Magnanimi sunt hæc: 1. Magnanimus non accipit ab vlllo beneficium, quod non multò maioribus officijs recompenset. 2. Hominibus abiectis non ostendit totam virtutem & magnificentiam suam: personis autem idoneis demonstrat. 3. Magnoperè detestatur, simulationem & assentationem. Vnde Cicero

1. lib. offic. Magnanimos viros inquit esse
 veritatis amicos, minimeque fallaces. 4.
 Pluris facit res honestas quam utiles, eod
 quod utiles ad defectuum, qui Magnanimi
 mitate repugnant, subventionem expetant
 tur. 5. Hominum minas non fugit. Vnde
 Seneca lib. de 4. virtutibus. Magnanimum
 dicit, nec pericula appetere ut temerarium,
 nec formidare ut timidum. 6. In aduersita
 tibus non queritur, nec plorat, hoc enim cu
 angusti animi iudicium sit, in Magnanimi
 mitatem cadere non potest.

Vitia Magnanimitati contraria sunt hæc
 1. Vana gloria. Vbi notandum est, quia Magni
 nimitas circa honores, ex quibus gloria
 cōsequitur, versatur, necessario etiam Magni
 nimitatem circa gloriam versari. Sed
 inter hanc gloriam, & vanam gloriam hæc
 est differentia. Vana enim gloria dum in
 ordinatè quærit gloriam, pertrahit homin
 nem ad innumera vitia, quo ad eam per
 venire valeat. Sed Magnanimitas ad eam
 per opera rationabilia & honore dignatè
 dit. Vanè gloriosus quia magni æstimat
 laudari ab hominibus, perinde habet, siue
 laudetur in rebus falsis, siue in terrenis &
 vanis. Sed Magnanimus Aristotele, lib. 4.
 Ethicorum, cap. 3. teste, rerum veritatem
 diligit, diuitias, honores & alia terrena bo-

na magni non æstimat, nec ab hominibus laudari curat: vitium est. Pusillanimitas, hæc enim animi angustia hominem à rebus magnis, & operibus admirandis retrahit. Contra vero magnanimitas dilatat cor hominis, & ad res honoratas, & facta heroica illud excitat.

13. est. Præsumptio: quia quamuis magnanimus ad magna tendat, illa tamen non excedunt illius vires & facultatem: quoniã animi magnitudo à Deo illi collata, proportionem habet cum magnis illis & arduis rebus quæ aggreditur. Sed præsumptuosus, ultra vires suas multa attentat.

14. est. Ambitio: quia ambitio est inordinatus honorum appetitus, & ambitiosus et honores concupitos assequatur, aliquando se humilem fingit, aliquando immodice ostentat se, nonnunquam adulationis à quibus eos sperat, quandoque multa promittit quæ non exequitur, & alia indigna committit. Sed Magnanimitas ad honores inclinatur, iuxta rationis ordinem. Et nihil indegens aut indignum agit, sed per opera honorata, maximos honores acquirere satagit.

Meditatio de Magnanimitate.

1. CONSIDERA, homini, quia ad altissimum & diuinum finem, quo nihil neque in terra neque in Coelo maius esse potest, creatus fuit, valdè necessariam esse Magnanimitatem, vt debitis ad hunc finem consequendum medijs, quæ etiam magna & ardua sunt, vtatur.

2. EXPENDE tecum, Christianum qui non facit semper opera honorata & magnanima; iniuriã Deo irrogare, animi- que diuinorum beneficiorum parum in- morem ostendere, hanc enim ob causam à **DEO** magna dona percepit.

3. REVOLVE tecum, Magnanimitatis virtutem dæmoni valdè inimicam esse, qui laborat, vt homo continuo instar porci, in miferiarum & imperfectionum suarum cœno volutetur: sed contra magnanimitas hominem excitat, vt instar generosæ aquilæ in sublime volet, & ad alta tendat.

4. CONSIDERA Magnanimitatē, facere hominem diuinarum rerum tanquã, quæ se digna sint, amatorem, illiusq; affectum à rebus terrenis, quas paruipendit abstrahere.

5. **PERPENDE** tecum, Magnanimus ab omnibus magna in existimatione haberi, & honorari, et omnes bene velles, atque ad illius obsequia & seruitia se paratos offerre.

6. **REVOLVE** tecum, indignum esse homine, quod omnia magnifica & grandia habere appetat, & magnanimus esse, atque res honore dignas efficere non laboret.

DOCUMENTVM.

Fili, Diabolus nunquam tibi suggeret, ut bona opera omnino relinquant: sed quando tibi DEVS, ut ea facias, inspirat: proponet tibi ea tanquam difficilia, fastidiosa, & impossibilia, ut difficultate victus, vel ea non aggrediaris, vel aggressa deseras: Sed Magnanimus cum S. Paulo Apostolo dicit: *A me quidem nihil possum, sed omnia possum in eo qui me confortat.*

EXHORTATIO AD MAGNANIMITATEM.

Charissime frater, existimo non esse necessarium, admonere te ut res honoratas, & gloria dignas efficias, quemadmodum

modum virtus Magnanimitatis requirit: quia cum homo ad magna & ad immortalem gloriam conditus sit, ex se magna & sublimia concupiscit. Sed potius exhortabor te, ut ea quæ actiones generosæ huius virtutis impediunt, tollas. Nō enim potest esse magnanimus, qui superius rector & dominus non est, sed à passionibus & inordinatis appetitionibus suis se regi patitur, quæ dum illum ad humilia & indecentia pertrahunt, à virtute Magnanimitatis, quæ ad alta & honore digna semper nititur, ipsum alienant. Nec potest esse magnanimus, qui terrenis diuitiis, aut alijs fortunæ bonis inhiat: quia Magnanimitas non inhaeret rebus caducis & transitorijs, nec fortunæ bona magni æstimat: quare qui illis se tradit, indicium est, quod plius ea, quam iustum sit, faciat, & nonnunquam pro ijs consequendis, quædam homines ne dicam Christiano, indigna committunt.

Media ad acquirendam Magnanimitatem.

1. **M**agnam in Deo fiduciam habere, quod in omnibus operibus honoratis, quæ pro illius amore facturus sis, tibi auxilium feret.

2. Ad

2. Ad superandas passiones, & inordinatas appetitiones, totis viribus eniti.

3. Omnibus rebus mundanis non secus ac transeuntibus uti, atque illa non magnificare.

DOCTRINA DE LIBERALITATE, quæ Avaritiæ contraria est.

Quia à donando, qui proprius Liberalitatis actus est, nascitur, quod ille qui aliquid donat, rem donatam à sua custodia & dominio, & præterea animam suam ab affectione quam ad hanc rem gerere possit, liberet, inde factum est, ut virtus hæc appellaretur Liberalitas.

S. Ambros. serm. 81. & S. Basil. serm. ad divites Avaros dicunt, superabundantiam divitiarum dari aliquibus à Deo, ut meritum bonæ dispensationis acquirunt.

Quibus verbis S. Thomas. 2. 2. quæst. 117. inhaerens, ait virtutem Liberalitatis nos inclinare ad bene utendum pecunijs, alijsque divitijs à Deo nobis collatis. Bonus autem facultatum usus, non modò consistit in eo, ut quis domui suæ provideat, sed etiam ut alijs largiatur. Imo, largiri magis proprium est huic virtuti, quam expendere pecunias

pecunias quoad seipsum: ideoque liberalis magis inde laudatur, quod alijs donet, quā quod pro se aliquid expēdat. Ratio hæc est: quia natura per se propensa est ad expendendam pecuniam in ea quæ nobis necessaria sunt, in quæ si aliquando minus, quam opus est expendit, hoc ab avaritia, vel immodica erga diuitias affectione, aut ab alio vitio proficiscitur. Sed ut quis alijs liberaliter donet, (ad quo natura tantoperè non inclinatur) ad hoc necessaria est virtus liberalitatis. Hæc est sententia Aristotel. lib. 4. Ethic. cap. 1. S. Thomæ & aliorum.

Aduertit præterea S. Thomas, Liberalitatem non semper inclinare ad dandum, sed nonnunquam ad opes conseruandas, ut postea utiliter expendantur. Ad militis enim industriam & fortitudinem non modo pertinet, gladio contra hostes rectè uti nosse: sed etiam eundem polire, & in vagina conseruare, ut suo tempore illo uti possit. Et hic est actus prudentiæ: cuius officium est dirigere & ordinare Liberalitatem, ut & ceteras virtutes morales. Quamuis negari nequeat, maioris prudentiæ esse utiliter pecunias expēdere, quam eas utiliter conseruare.

Signa veri liberalis secundum Aristotel. & S. Thomam in locis citatis tria sunt. 1. mul.

Multum dare 2. Parum recipere. 3. Nihil recipere, quæ his duobus versibus continentur.

Si quis in hoc mundo vult multum gratis haberi.

Det, capiat, querat, plurima, pauca, nihil.

Dare multum, intelligi debet in operibus licitis & bonis: illudque dare procedere debet non ex iactantia, sed ex pietate, alioqui non virtutis sed vitij foret; quia virtus ad opera mala non inclinatur. Præterea dare multum, intelligi debet iuxta possibilitatem facultatum: ideoque pauper aliquis, liberalis esse potest; si liberaliter de his que possidet alijs impertiatur, quamuis parum.

Aristoteles loco citato duo dicit impedite liberalitatem. Merum videlicet incidendi in aliquam necessitatem, qui maxime viget in illis, qui experti fuerunt, quid sit, necessitatem pati. Et Amorem: quia qui in acquirendis facultatibus multum desiderant, non aliter atque ferum suum eas diligunt, ideoque difficulter illas amittunt. Adiungit S. Thomas, quod illi ferè, qui opes suas proprio labore sibi non pepererunt, sed ab alijs hereditarie acceperunt, in expendendo & donando soleant esse largiores, quia in eorum acquisitione nihil molestiæ pertulerunt, nec unquam experti sunt, quid sit egero.

Boët.

Boët. de consol. lib. 2. prof. 3. dicit Largitatem homines maximè charos facere. Et Aristot. lib. 4. Ethic. cap. 1. inter virtuosos inquit, maximè liberales amari.

Vitia liberalitati contraria duo sunt. 1. est, Avaritia, quia liberalitas inclinatur ad libenter dandum, & docet non magnipendendas esse diuitias, quod per illas multa indecentia & illicita committantur. Contra verò Avaritia libenter sibi aliquid capit, in dando autem alijs parcissima est, ac denique propter immodicum diuitiarum appetitum, nec de Deo, nec de hominibus sollicitatur.

2. Est prodigalitas; quia liberalitas inclinatur ad largiendum quantum & quomodo recte rationi conueniens est: sed Prodigalitas in dando excedit modum. Vbi aduertendum est, quod Avaritia & Prodigalitas sint duo extrema inter se contraria, quarum medium est liberalitas: Avarus enim opes plusquam iustum est diligit Prodigus verò eas nihili pendit. Liberalis verò quædammodum in diuitiarum amore non excedit, nec earum decentem curam abiicit. Præterea Avarus in dando deficit, in accipiendo verò & retinendo nimius est: Prodigus, contra in dando nimius est, & in opibus cōseruandis negligens. Liberalis mediâ gradi-

curviam & non excedit in dando, nec in
conferuando muneri suo deest.

Meditatio de Liberalitate.

1. **C**ONSIDERA Liberalitatem esse
virtutem, DEO acceptissimam, quia
inclinat nos ad illud ipsum quod DEVS
nobis exigit, videlicet, vt largiente illo
plura quam nobis ad vitam necessaria sint,
nos etiam alijs inde; pro ipsius amore sub-
ueniamus.

2. **E**XPERIENDE tecum, Liberalitatem nos
DEO Creatori nostro simillimos constitua-
ere, qui vt S. Iacobus, ait, dat omnibus af-
fluere.

3. **R**EVOLE tecum, virtutem hanc dum ho-
mine inclinat ad prompte largiendum terre-
nas opes, facere, vt affectio in illis non de-
figatur, neque hominem a maxima & vi-
sissima feruore liberat.

4. **C**ONSIDERA, omnes homines,
liberalibus bene precari, illorumque obse-
quijs se promptos & paratos offerre, quia
omnibus viles sunt & ab omnibus diliguntur.

5. **P**ERPERENDE tecum, quemadmodum il-
li, qui hic congregandis incubuerunt diuitijs,
in more magnos sensuri sunt dolores &
angustias, quod ignorent, quo abituri sint:
ita e contrario liberales specialem tum
sensuros

senturos consolationem, quod bona sua ad pios usus, dum viuerent, applicauerint.

DOCUMENTVM.

Flli, si de finis yti Liberalitate ad pia opera, & accumulādis pecunijs incumbis, etiam cum proposito ea in aliud aliquod opus quod se obtulerit, impendendi, vehementer erras. Quia opera pia quae tibi modo se offerunt, si eis commodè opitulari potes, non est bonum propter opera futura & incerta relinquere, cum ignores, an illa opera futura sint meliora praesentibus, & an tam diu victurus sis.

EXHORTATIO AD LIBERALITATEM.

Scito Charissime frater, Diabolum a Scerrimum esse Liberalitatis hostem, quia haec virtus cum à bonitate, quae suis ipsius communicatiua est proficiscatur, incitat hominem, vt sua in quibuscunq; rebus potest, communicet. Hinc S. Ambrosius ait: quemadmodum iustitiae insigne est libra, cum qua unicuique tribuit quod suum est: ita Liberalitatis insigne esse bonitatem, per quam promptè largiendo, opera pia pro virili promouet. Et forsitan Christus
ad

id significare voluit, quando ait: beatius esse dare quam accipere, quia illud præsupponit bonitatem, hoc necessitatem. Verū quia Dæmon ab hac bonitate alienus, atque in malitia sua obstinatus est, etiam à liberalitate alienum gerit animum, illamque omnibus modis impedire conatur, prætexendo nunc difficultatem, modò necessitatem quæ superuenire possit, nonnunquā alia opera meliora in futurum facienda, ut sic illam differas, & occasio transeat. Quā obrem admonco te mi frater, ut tibi ipsi inuigiles, & si falli non vis, bonum quod hodie facere potes, in crastinum non reycias. Cogita quod pecuniæ tuæ, ad alteram vitam non sint te comitaturæ: sed quod alij eas expendent, aliquando etiam in opera inutilia. Liberalitas autem quam in hac vita exercueris, te vsque ad tribunal Christi sociabit ibique causam tuam fideliter ager.

Media ad acquirendam Liberalitatem.

- 1. EST magnam habere confidentiam in Deo, qui semper fautor & adiutor extitit liberalium.
- 2. Non considerare necessitatem, quæ rarò superuenire solet.
- 3. Diuitias æstimare, tanquam tibi à DEO donatas, ut eas dispenses.

DOCTRINA DE CASTITATE, quæ Luxuriæ contraria est.

Nomen Castitatis vti docet S. Thomas. 2. 2. quæ. 151. descendit à castigando, quod videlicet concupiscentia voluptatum carnalium, instar pueri à ratione frænari & castigari debeat. Itaque huic virtuti proprium est, moderari, & regere appetitus sensuales secundû rectam rationem. Castitas ergo est habitus, inclinans hominem ad se abstinendum à voluptatibus venereis. & acquiritur, quemadmodum ceteri habitus ex frequentatis actibus: quamuis ad castitatis habitum acquirendum tres comites necessariae sint. 1. Est Animi fortitudo ad edomandam carnem ad incontinentiam propensam. 2. est, Diligentia ad resistendum primis tentationum incurribus. 3. est Circumspectio, siue cautio, propter multas quæ se offerunt occasiones.

Tria sunt genera castitatis. 1. est Castitas coniugalis, per quam coniuges se abstinunt à voluptatibus illicitis. 2. est vidualis, per quam viduæ non modo illicitas, sed etiam licitas carnis voluptates quibus si de nouo matrimonium contraherent, licitè vti possent recusant. 3. est castitas virginalis, quæ secundum S. Ambros. lib. 1. de virgin. est integritas expers contagionis. Et S. Tho.

Thomas 2. 2. quaest. 152. dicit, perfectionē castitatis virginalis, consistere in proposito conseruandi suam integritatem, & perpetuò se abstinēdi ab omnibus delectationibus veneres: quod propositum varios honestos fines habere potest: sed omnium excellentissimus & perfectissimus est, illis voluptatibus se priuare pro DEI amore, qui virginitatem multo gloriosiore reddidit, eamque meritis locupletat. Hinc S. Cyprianus lib. de Virginit. vocat virgines, illustriorem portionē gregis Christi & florem Ecclesiastici germinis, atque decus & ornamentum gratiae spiritualis. Dicit praeterea S. Thomas: Quamuis Virginitas praecellat castitatem, quemadmodum magnificentia liberalitatem, & sit virtus in genere castitatis excellentissima, atque sicuti scribit Ambrosius, propter terram pulchritudinem suam ametur à summo Rege: nihilominus statum Religiosorum, & Martyrium virginitate praecellentes esse: ratio haec est; quia virgines pro amore DEI solis voluptatibus carnis renunciant; sed Religiosi propriae etiam voluntati, & omnibus quae in mundo possident, nuntium mittunt: Martyres verò propriam etiam vitam pro DEI amore expendunt. Haec est doctrina S. August. lib. de virginit. cap. 45. & 46. Praeter hanc Castitatem quae carnis

concupiscentiam frænata, est & alia quam Theologi Castitatem spirituales vocant: quando videlicet mens hominis, vt Creatori suo se vniat, ab omni aliarum rerum affectu se abstinere. De hac castitate intelligendum est illud S. August. lib. de mendacio cap. 20. *Castitas, inquit, animi est, ordinatus animi motus, non subdens maiora minoribus.* Contrarium huius castitatis appellatur fornicatio spiritualis: quando nimirum mens nostra ad rem aliquam, contra ordinem diuinæ legis, immodicè afficitur.

Pudicitia propriè est signum castitatis, quia pudicitia descendit à pudore, qui nihil aliud est quam verecundia. Ideoq; pudicus appellatur, qui lasciuos actus perpetrare erubescit: abstinere igitur se ab his actibus, quales sunt, aspectus, & tactus impudici, & similes alij, signum est castitatis internæ: quamuis auctores aliquando confundant pudicitiam cum castitate, & vnum pro alio sumant.

Castitas est margarita quædam, quam nemo nisi volens perdit. Ideoq; S. August. lib. 1. de Ciuit. DEI, cap. 18. dicit violentiam libidinis alienæ non tollere ab anima castitatem, nec corpori auferre sanctitatem, eò quod vtramq; seruet perseverantia continentie. Vbi notandum est, hominem posse quidem aliquando vim pati, quoad po-

tentias externas, sed animum eius, in quo consensus est, violentiam pati non posse. Ac proinde nō amittit castitatem, qui malo non consentit, quamvis per vim violentur: sed ut rectè inquit S. Lucia ad Paschasium, duplicatur ei corona. Dicit præterea S. August. Eum qui vera virtute animi præditus sit, potius mala quælibet tolerare malle, quam peccato consentire. Quemadmodum Susanna maluit vociferando à senibus infamari, cum periculo lapidationis, quam pudicitia amissa Deum offendere. Quare castus non est, qui in periculo, pudicitia suæ per vim violandæ existens, propter metum infamiae consentit, nec clamando aliorum inuocat auxilium.

Meditatio de Castitate.

1. **C**ONSIDERA virtutem castitatis reddere animam ita speciosam & gratam oculis DEI, ut cōtinuo illam aspiciat, amet, & cœlestibus donis suis ditet ac locupletet.

2. **EXPENDE** tecum, Castitatem ita corpus ornare, ut efficiat illud dignum Spiritus sancti habitaculum, cui tantoperè placeat puritas, ut libentissimè in corde mundo & casto quiescat.

3. **REVOLVE** tecum, hominem per Castitatem non modo liberari ab innume-

ris molestijs & cruciatibus, quas secum adferre solet concupiscentia carnalis: sed etiã propter victoriam contra carnem obtentã, gloriosam sibi coronam acquirere.

4. **C O N S I D E R A**, vitam hominis casti esse magis Angelicam quam humanam & quantò gratior est DEO, tantò malignis spiritibus odibiliorem esse: qui per incontinentiam homines ad infinita scelera pertrahunt.

5. **P E R P E N D E** tecũ, hominem castũ, ad diuinas contemplationes aptiorem esse: quia quantò purior est, tanto magis illuminatur à DEO, & gratiarum cœlestium capacior est.

D O C V M E N T V M

Flli concupiscentia carnis est effrans & praeceps quadam bestia, quae quantò maiores habet occasiones, tantò maiorum ruinarum causa est: frenum quod eam edomat & reprimat est castitas. Quis ergo cum illa in praeceps ruere non vult, opus est vt frenum teneat, & ad se attrahat, cautusq; sit ne illi plus quam necesse est cibi impertiat alioqui recalcitabit.

E X H O R T A T I O A D

Castitatem.

Frater, quantò hostis longius abest à te tanto minus damni irrogabit tibi. Præ-

terea.

terea negotia domus tuæ quantò sunt ordinatiora, tanto rectius succedant, quia confusio multorum malorum causa est. Denique, quantò magis tecum & cū DEO vnitus fueris, tantò fortior eris, & Domino charior, quia diuisio partes reddit infirmas & debiles. Ex tribus his punctis charissime frater conycere potes, quam chara tibi debeat esse castitas, & quam odibilis incontinentia. Hæc enim facit, vt Dæmon capitalis hostis tuus, ingrediatur domum tuā, carnique tuæ sociatus, tam fortis efficiatur, vt assiduam tibi molestiam & damnum inferat. Sed Castitas longè à te repellens hunc inimicum tuum, ab hisce damnis & molestijs te liberat.

Præterea incontinentia facit, quod caro quæ animæ ancilla est, & rationi deberet obtemperare, fiat Domina, & Magistra, tam insolens vt omnia perturbet, verum castitas tollit hanc confusionem, facitque vt caro, subiecta maneat rationi, & anima sit Domina. Denique incontinentia diuidit hominem, facitque illum sollicitum, vt huic vel illi placeat. Sed castitas liberando eum ab his sollicitudinibus, efficit vt ad solum DEVM respiciat, ei que soli placere studeat.

*Media ad acquirendam & conser-
uandam castitatem.*

1. **N**on nimium fidere sibi ipsi, sed semper pericula & occasiones deuitare.
2. Carnem duriter & asperè tractare.
3. Exteriorum sensuum diligentem curam habere, specialiter, visus, auditus & tactus.
4. Confestim quando venit tentatio, vti aliquo contra illā remedio: vt cor cruce signare; mortem sibi in memoriam reuocare, Christum crucifixum intueri & alijs similibus; quod est *allidere paruulos ad petram.*

DOCTRINA DE MANSVE-
tudine quæ Iræ contraria est.

Ad intelligendam naturam mansuetudinis, necessarium est hic quædam repetere de Ira quæ ipsi contraria est. Nimirū, Iram esse inordinatū appetitum castigationis seu vindictæ; qui appetitus quia vehementissimus est, ita perturbat rationē, vt rectè iudicare nequeat: vnde fit vt iratus in castigādo plurimos committat errores: vel in eum qui castigationem non meretur animaduertendo, vel seuerius quam deceat, vel quando non debet aliquem puniendo. Huic vitio duæ virtutes opponuntur,
qua

quarum vna nuncupatur Clementia, altera Mansuetudo. Clementiæ proprium est, inclinare superiorem ad mitigandam subditorum poenam. Hinc Seneca lib. 2. de Clementia ca. 3. dicit, Clementiam esse lenitatem superioris aduersus inferiorem in cõfituendis poenis. Mansuetudinis proprium est, refrænare ac mitigare impetum iræ in quocunq; , siue in superiore, siue in subdito: ex quo fit, vt mitigata ira vel poena condonetur, vel moderatius, iuxta rectæ rationis temperamentum infligatur. Quare ambæ hæ virtutes ad eundem effectum, videlicet vtendi benignitate, concurrunt: in eo verò discrepant: Quod Clemētia vtatur benignitate, mitigando poenam externā: Mansuetudo autē vtatur benignitate, mitigando passionem & impetum iræ.

S. Thom. 2. 2. quæst. 157. dicit, mansuetudinem esse virtutem moralem, idque probat ex Aristot. lib. 1. Ethic. cap. vlt. quia mansuetudine, moderamur appetitum vindictæ secundum rectam rationem, quod propriū est virtutis moralis.

Perfectio & excellentia mansuetudinis non est exigua: quia ira sic hominē perturbat, vt non modo rectè iudicare & operari non possit, sed etiam ita alienetur à seipso, vt potius bestia rabida, quam homo esse videatur.

Manfuetudo verò mitigando Iram sic hominem fuijpsius compotem reddit, vt rectè iudicet & agat, difponit illum adhæc ad DEI cognitionem in qua noftra confiftit beatitudo Vnde S. Dionifius Areopag. in Epift. ad Deomoph. ait: Moysen propter multam manfuetudinem DEI apparitione dignum habitum fuiſſe. Cuius rationem S. Thomas hanc adfert: quod manfuetudo dum iram temperat, hominem conftituat tranquillum, ideoq; ad cognoscendas res maximè diuinas aptum.

Adiungit præterea, quod manfuetus non contradicat veritati, quemadmodum aliqui faciunt ex commotione iræ: Hac doctrina eſt etiam Auguſt. lib. 2. de Doct. Chriſt. cap. 7. vbi dicit mitem ſiue manfuetum non contradicere diuinæ ſcripturæ, aut alteri veritati, quamuis per eam vitia ſua arguantur, ideoque ad DEI & fuijpsius cognitionem magis diſpoſitum & capaceſſe.

Effectus & ſigna Manfuetudinis inter alia ſunt hæc. 1. Poſt acceptam iniuriam non cogitare de vltione, quia vbi eſt manfuetudo, ibi tollit iræ impetum & ex conſequenti vindictæ cauſam. 2. Non minari ei qui nobis infert iniuriam. 3. Non indignari, nec murmurare contra Deum propter tribulationes, quas patimur, nec
pro-

propter malorum hominum prosperitatem. 4. Non contendere, maxime cum insolentibus & inquietis.

Salomon Eccles. cap. 1. & 3. dicit Mansuetum esse acceptum DEO & hominibus: quia erga Deum, dum animo prompto, cuncta quæ ab illo sibi immittuntur suscipit, se exhibet obedientem. Erga homines verò, vel tacendo, vel mansuete respõdendo, ac placidè omnes iniurias sibi factas tolerando se declarat virtuosum, & dum in bono malum vincit, omnes placat, & omnibus gratus est: quod & S. August. lib. 1. de Sermo. Domini in monte, cap. 3. docet.

Christus Dominus noster numerat mansuetudinem secundo loco inter beatitudines Matth. cap. 5. cum ait, *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Et quamuis S. Bernardus per terram intelligat corpus, quod possidetur ac regitur ab anima hominis mansueti. Et S. Ambrosius corpus quidem per illam intelligi velit, sed post resurrectionem. alij tamen vt S. Hierony. & S. Chrysoft. per terram intelligunt cælum, quod à Dauide Psal. 26. appellatur *terra viventium*, quia hæc terra potius est mortuorum, vel morientium. Hanc autem terram cœlestem, in qua videntur & possidentur, bona quæ DEVS nobis præparauit,

ira facit vt amittamus, Mansuetudo vt possidemus.

Meditatio de Mansuetudine.

1. **C**ONSIDERA mansuetudinem ita probari DEO, vt libens volensque conuerfetur cum mansuetis, illisque secreta sua & cœlestia dona communit.

2. **EXPENDE** tecum, Mansuetudinem quia hominem ab iræ passione liberat, non solum facere vt sit Dominus sui ipsius, sed etiam vt rectè intelligat, iudicet, & operetur.

3. **REVOLVE** tecum, Mansuetum omnibus esse acceptum, nemini displicere, omnes cum eo libenter conuersari, omnes illum laudare, & grata ei obsequia præstare cupere.

4. **CONSIDERA** Mansuetudinem plurimum prodesse ad faciendum profectum in vita spiritali, quia quantò anima est tranquillior, tantò ad cœlestia meditanda est aptior: meditatio autem facit, vt homo ad spiritalia maiorem gerat affectum, quod totum Mansuetudini, quæ animam reddit tranquillam, acceptum referendum est.

5. **PERPENDE** tecum, Mansuetudinem eximere hominem à multis huius
mun-

mundi laqueis & tricis, quia mansuetus cum alijs non contendit, imo eos etiam, qui cum ipso contendere volunt, mansuetam responsione placat.

6. REVOLVE tecum, Mansuetudinem liberare hominem ab ijs detrimentis, quæ ira tum corporis sanitati, cuius humores alterat, tum spiritali animæ salutem, cuius passionem turbat, adfert.

DOCUMENTVM.

Scito fili mi, quod ira passio sit funis quidam, quo Diabolus ad varia peccata nos trahit: qui funis tam fortiter constringit Iratum, ut quo pergat non videat. Sed Mansuetudo est gladius præcicens hunc funem, qui tanto tibi erit utilior, quanto magis fuerit executus in petra quæ est Christus; considerando videlicet & imitando ipsius Mansuetudinem.

EXHORTATIO AD
Mansuetudinem.

Dubium non est Charissime frater, in hac vita multos & periculosos nobis obtendi loqueos. Quorum quidam originem habent à nostris inordinatis appetitionibus. Alij à Diabolo, cuius officium est, (vti S. Pet. epist. 1. cap. 5. ait,) circuire

& querere quem deuoret. Alij ab hominibus inquietis & fastidiosis, qui tanquam Diaboli instrumenta nos molestant. Ne igitur incurras in hosce laqueos, necessaria tibi est mansuetudo, quæ iram & furorem mitigando, reddit hominem interius pacificum & circumspectum. Ad hæc quia facit ut sibi metipsi inuigilet, ab infernali luppo eum tutatur. Denique mansuetis actibus, hominum insolentium ac bonorum pacem perturbantium, potentiam placat. Te igitur, mi frater hortor & moneo, ut mansuetudinem acquirere, studeas: quia enim illa scutum uobis est, contra omnes aduersariorum ictus, necesse est ut eam semper in promptu habeamus: quia non modo in aduersitatibus verum etiam in prosperitatibus, ne tum in superbiam erigamur, utilis nobis est.

Media ad acquirendam Mansuetudinem.

1. **E**ST Non considerare vnquam iniuriã quæ tibi irrogatur, nec eum qui eam tibi irrogat, sed quid te tanquam mansueti Christi discipulum agere deceat.
2. Molestiam quæ tibi infertur, suscipere, velut à Deo transmissam ad exercitandam mansuetudinem.
3. Cogitare, maiores Christum DEI
fili & m

filium & alios sanctos, sustinuisse molestias & iniurias.

DOCTRINA DE ABSTINENTIA & SOBRIETATE, QUÆ GULÆ CONTRARIA SUNT.

Gulosus in duobus potissimum excelsit, in manducando, & in bibendo ideoque duas gula virtutes habet contrarias. Abstinentiam videlicet, & Sobrietatem: quarum illa circa cibum, hæc circa potum versatur. Abstinentia igitur est virtus inclinans hominem ad se abstinendum à cibis quomodo & quando recta ratio postulat. S. Augustinus lib. 2. quæst. Euangel. cap. 11. & S. Thomas 2. 2. quæst. 146. aiunt homini in Abstinentia tria esse considerata.

1. Homines cum quibus viuit, quibus se in tempore comestionis accommodare debet: si enim quis horam comedendi sine causa vel præuenire vel differre vellet, cæteros turbaret, & non esset abstinens, quia non ageret secundum rectam rationem.

Præterea debet se illis accommodare in qualitate ciborum, quia si quis cæteris omnibus elixa manducantibus, ipse tosta cuperet, non esset illic ea quies, quæ virtutum studiosos deceret. Dixi (sine causa) quia si quis propter negotia vrgentia, vel propter debilitatem, aut aliam rationabilem causam præ-

præueniret vel differret comestionem, vel alia ciborum genera sibi parari cuperet, nõ propterea desineret esse abstinens, quia nõ ageret contra rationem. Sed quando id faceret ob solam proteruiam, vel ceruicositatem, non careret reprehensione. Hæc autẽ intelligi debent de tempore, quo non obligamur ab Ecclesia ad ieiunandum, tunc enim ad S. Ecclesiæ præceptum nos accommodare debemus. 2. Considerare debet seipsum, vt ea quæ manducat, debito modo manducet. Sunt enim nonnulli S. Augustino teste, qui parum quidem comedunt, sed nullam in manducando habent patientiam, & parum illud tanta cum auaritate comedunt, vt virtutẽ abstinentiæ amittant. Alij quamuis plus comedant, nihilominus ita continentes sunt, vt cibos coram se habentes, si necessarium sit expectare, illos etiam sine contactu tranquillo animo respiciant, & hi sunt verè abstinens. 3. Consideranda est sanitas: quæ illos duntaxat cibos & in ea quantitate, vt nocuumenti nihil adferant, assumit. Et semetipsum in hoc vincere, id est non manducare cibos nocuos, neque plusquam necessitas postulet, generosæ Abstinentiæ signum est. S. Thomas art. 1. ad 4. dicit, non esse illum abstinens, qui cum fastidio & lamento à cibis se abstinet: quia cum abstinentia sit

virtus, operatur non cum fastidio, sed cum gaudio & serenitate mentis. Neque illum esse abstinentem, qui propter humanas laudes à cibo se abstinere: quia finis Abſtinentiæ est gloria DEI.

Altera virtus Gulæ contraria est Sobrietas, quæ hominem inclinatur ad seruandam debitam mensuram in potu, non qualicūque, sed eo qui sumositate sua turbat caput, vt est vinum & alia quæ inebriare possunt.

Notat S. Thomas quæst. 149. art. 3. vinum bibere non esse malum, sed posse fieri malum, ex aliqua circumstantia, vt exempli causa, 1. Si quis per vinū facile alteraretur. 2. Si quis voto nunquam bibendi vinum se obstrinxisset. 3. Si alij ex eo scandalizarentur, vt S. Paulus Rom. cap. 14. aduertit. 4. Si quis immodicè vino se obrueret: nimius enim vini potus, vt idē Doctor quæst. 149. art. 1. scribit, vsus rationis magis impedit, quam immoderata cibi sumptio. Vnde Eccles. cap. 31. ait. Sobrium potum esse animæ & corporis sanitatem, nimium verò vini potionem esse multarum ruinarum causam.

Sobrietas conuenit omnibus, maximè his. 1. Iuuenibus, in quibus propter ætatis feruorem, concupiscentia est vehemens, & vino magis incēditur, ac proinde S. Paulus Apost. ad Tit. cap. 2. scribens, hortatur eum,

vt iue

vt iuuenes sobriè viuere moneat. 2. Fœminis, quæ cum nō habeant, tantā ad resistendum concupiscentijs fortitudinem, à vino cerebrum conturbante & concupiscentias multò animosiores & validiores redeunte, cauere debent, maximè cum Valerius maximus lib. 2. cap. 1. Scribat, olim Romanas mulieres, viuo nunquam vti solitas fuisse. Et. S. Paulus 1. ad Tim. cap. 3. mulieres velit esse sobrias.

3. Senibus, qui cum alios instruere debeant, rationem necesse est habeant, non impeditam, sed vegetam: nimius autem vini potus eā perturbat, & offendit, ac proinde Apostol. in epist. ad Tit. cap. 2. senes sobrietatis amatores vult esse. 4. Episcopis & alijs Ecclesiæ ministris, propter eandem causam & vt spiritualia officia sua dignè exequi & administrare valeant, ad quod plurimū prodest sobrietas, ideoque 1. ad Tim. cap. 3. S. Paulus Episcopo commendat Sobrietatē, tanquam ei maximè necessariam. 5. & ultimo, Regibus & Principibus, vt populos rectè moderari valeant; quam ob causam Salomon prouerb. 3. Regibus prohibet dari vinum, vt irreprehensibilia sint illorum iudicia.

Meditatio de abstinentia & Sobrietate.

1. **C**ONSIDERA, primum præceptū, primis humani generis Parentibus datum, fuisse, vt se abstinere ab esu fructuum arboris vetitæ; ex cuius præcepti transgressione omnia mala in hunc mundum venerunt.

2. **E**XPENDERE tecum, moderatam Abstinentiam cum Sobrietate coniunctā, reddere animam hilarem, alacrem, & tum ad diuinas contemplationes, tum in alias humanas actiones aptissimam.

3. **R**EVOLE tecum, binas hasce virtutes non modò plurimum prodesse ad corporis sanitatem, sed etiam facere vt corpus subiectum sit rationi, & animæ, sicut æquum est, seruiat.

4. **C**ONSIDERA quemadmodum crapula luxuriæ fomes est, ita Abstinentiā & Sobrietatem fideles custodes esse castitatis: ac proinde quantum illa Deo displicet, tantum hæc illi probantur & placent.

5. **P**ERPENDE tecum, Abstinentiā & Sobrietatem, dum carnem edomant, facere, quod homo sit sui ipsius, & passionum suarum Dominus, nec dæmonum fallacius minus ita obnoxius sit.

Fili, omnium quos habes hostium infentissimus est caro tua: qua quanto magis illam foues, tanto acrius te impugnat. Milites eius sunt sensus & appetitiones inordinatæ. Arma sunt, ciborum varietas & apparatus, atque potus nimius. Vulnera quibus animam sauciat, sunt peccata mortifera: quibus autem corpus vulnerat, sunt dolores stomachi, capitis, & laterum. Si hostem hunc tibi subiugare, ac profligare vis, mitte illi obuiam, binos hosce Athletas, Abstinenciam & Sobrietatem, qui breuissimo tempore, arma illi auferendo, illum rationis dominio subijcient & parere compellent.

EXHORTATIO AD ABSTINENTIAM & SOBRIETATEM.

Charissime frater, si medicinæ dulces essent, & gratæ gustui, sine dubio plusquam necessarium sanitati foret; ex illis assumeres, sed quia amaræ sunt, in pondere ac mensura eas sumis: quantum videlicet ad sanitatem sufficit & non amplius. Ita si cibi essent amari, & potus ingratus, non
tam

tam facile in illis faceres excessum, nec manducares cibos nociuos, sed ex vtilibus tantum assumeres, quantum ad vitæ conseruationem sufficeret. Sed quia comedere ac bibere delectabilia sunt, sæpè debitam in eis mensuram excedis; quare necessariae tibi sunt Sobrietas & Abstinencia, quæ in cibo ac potu idem agunt, quod amaritudo in medicinis, vt videlicet non plus ex eis assumas, quam ad naturæ sustentationem satis est. Te igitur mi frater moneo & hortor, vt duas hasce virtutes adipisci studeas, quæ valetudinem tuam reddent integriorem, vitam diuturniorem, & actiones tuas rectiores atque præclariores. Cogita quod quemadmodum vsus vestium primo propter necessitatē solum inseruiebat, sed abusus alios ornatus, & peregrinos habitus inuexit: ita vsus cibi & potus, primo quidem naturæ tantum necessitati ac sustentationi adhibebatur, sed postea abusus ciborum varietatem & copiam, etiam cum facultatum, sanitatis, & animæ detrimento introduxit.

*Media ad consequendam Abstinenciam
& Sobrietatem.*

1. **N**on facile credere sensualitati, quæ fingit mille necessitates, vt gustui suo satisfaciat.

2. Sub-

2. Subtrahere paulatim corpori cibum ac potum superfluum, quousque veniat ad aliquam mediocritatem.

3. Persuadere sibi, nimium se cibus opplere potius esse bestiae quam hominis.

DOCTRINA DE VIRTUTIBUS Inuidiae contrarijs.

DE inuidia supra dictum est secundum S. Ioannis Damasc. lib. 7. de Fide. c. 12. doctrinam, illam esse, dolorem, siue tristitiam de bonis alienis. Et quia actus principales inuidi sunt tres: idcirco Inuidia tres habet virtutes sibi contrarias: 1. est. Gaudium 2. Misericordia 3. Nemesis.

Primus Inuidi actus est, de bonis proximi contristari, quatenus illud bonum utilitatem vel lucrum ipsius imminuit: aut gloriam vel laudem obscurat. Quoad hunc actum. Inuidiae opponitur Gaudium, quod facit hominem de bonis proximorum tanquam de proprijs letari: hoc autem gaudium proficiscitur ab amore quo proximum complectitur, qui quanto maior est, tanto etiam gaudium inde nascens maius est. Ira docet S. Thomas 2. 2. quaest. 28. Gaudium hoc tres habet defectus. 1. Non est purum. 2. Non est perfectum. 3. Non est continuum

1. Non est purum, quia cum rei amatæ absentia: nec non eiusdem rei amatæ tribulationes & afflictiones amanti tristitiæ causam præbeant. Et proximus quem amamus non semper sit præsens, sæpenumero etiã afflictionibus prematur, idcirco Gaudium quod de illo habemus, tristitia permixtum est. Ac proinde S. Paulus. Apostol. ad Rom. 12. exhortatur nos vt gaudeamus cum gaudentibus & fleamus cu flentibus. Non ita se habet Gaudium quod ex DEO capimus, vti postea declarabitur.

2. Non est perfectum, quia quo cura proximis diutius conuersamur & agimus, eò magis imperfectiones illius nobis patescunt & manifestantur, sicque amor noster erga illos, & ex consequenti gaudium quoque imminuitur. Contra se habet gaudiũ de DEO quo enim frequentius cum DEO agimus, tantò perfectiones illius clarius intuemur, indeque amor & gaudium semper magis & magis in nobis crescunt.

3. Non est continuum, quia cum proximus non semper maneat in eodem statu, per odia & inimicitias facilè extinguitur amor & simul Gaudium: sed in Cœlo Gaudium hoc erit purum, perfectum, plenum, & perpetuum.

Secundus Inuidi actus est, gaudere de malis proximi : & quoad hunc actum

actum Inuidiæ opponitur misericordia, quæ nos inclinât ad dolendum & tristandum de malis proximi. Vnde S. Augustinus lib. 9. de Ciuit. DE 1 Cap. 5. dicit. Misericordiam esse alienæ miseriæ in nostro corde compulsionem. Atque hinc est, quod vt rectè notat Aristotel. li. 2. Rhetor. cap. 9. inuidi non sint misericordes, nec misericordes inuidi.

Dicit præterea Arist. cap. 8. illa mala esse magis commiseratione digna, quorum fortuna est causa, vt puta, cum aliquod inde malum euenit, vnde sperabatur bonum. Maximè vero qui talia mala indignè tolerant, qui nimirum benè facientes mala patiuntur.

S. Thomas 2. 2. quæst. 30. tria constituit genera hominum, qui ad misericordiam maximè proni sint. 1. Senes. 2. Sapientes & prudentes. 3. Debiles. 4. Timidos. Ratio hæc est, quod omnes hi considerent, etiam sibi eadem mala accidere posse. Contra verò misericordes esse non solent.

1. qui se ita fœlices & potentes existimant, vt nullum eis malum euenire possit.

2. Iracundi, qui eos, à quibus iniuriam vel molestiam aliquam accipiunt, omni potius castigatione, quam commiseratione dignos censent. Vnde in Prouerb, ca. 27. dicit.

dicit Sapiens, *Ira non habet misericordiam.*

3. Superbi, qui cum alios pro imperfectis habeant, dignos esse putant illos qui patiantur, ideoque nulla eorum commiseratione tanguntur. Excellentia Misericordiae maxima est. 1. quia in Osea cap. 6. & Matt. cap. 12. sacrificijs praenonitur. 2. Quia qui aliorum defectibus & necessitatibus subuenit, quod misericordiae proprium est, clarum bonitatis & perfectionis designat indicium. 3. Quia nos DEO similes reddit, cuius miserationes sunt super omnia opera eius, ut dicitur in Psalm. 144.

Tertius Inuidi actus est, dolere & contristari etiam de bonis, quae hominibus sanctis & iustis atque dignissimis, qui ea habeant, insunt. Quoad hunc actum, inuidiae virtus quaedam contraria est, quae appellatur Nemesis id est zelus, quae nos inclinatur ad laetandum de bonis proborum & iustorum, & tristandum de malis, hominum sceleratorum & peccatorum, iuxta illud Psalm. 72. *Zelavi super iniquos pacem peccatorum videns.* Ita docet. S. Thom. 2. 2. quaest. 30. art. 3. ad 2. & quaest. 36. art. 3. ad 3.

bb

Medita-

Meditatio de Gaudio.

1. **C**ONSIDERA virtutem gaudij plurimum placere DEO, quia dum quis de bonis proximi gaudet, simul etiam ea approbat, & earum auctorem DEVM laudat.

2. **EXPENDE** tecum, Gaudium, quia omnem à nobis amaritudinem tollit, nos similes Angelis DEI constituere, qui nobis omnia bona procurant, atque de illis adeptis nobis congaudent & gratulantur.

3. **REVOLVE** tecum, Gaudium ita animam spiritualiter impinguare, ut eam diuinis oculis gratissimam & speciosissimam reddat.

De Misericordia.

1. **C**ONSIDERA Misericordiam nos DEO assimilare, cui proprium est misereri. Quod Christus testatur cum nos admonet ut simus misericordes, sicut Pater cœlestis misericors est.

2. **EXPENDE** tecum, in tremendo nouissima die iudicio, eos qui operibus misericordiae incubuerint, regno cœlesti donant.

donandos, eos vero, qui nulla in pauperes misericordia vti fuerint, æternis supplicijs deputandos esse.

3. REVOLVE tecum illos, qui afflictorum nulla commiseratione tanguntur, promereri, vt nec DEVS illorum miseretur, sed iuxta duritiam eorum, tanquam à Christiana pietate alienissimam, in eos animaduertat.

DOCUMENTVM.

Fili, gaudium & Misericordia sunt filiae charitatis, ita simul sociatae, vt quo ipsa pergunt, eò etiam mater illas comitetur: quare si cupis Matrem earum quae omnium virtutum Regina est, habere, dilige filias eius.

EXHORTATIO AD GAUDIUM & Misericordiam.

Fater, quandoquidem DEVS vnicuiq; mandauit de proximo suo, iustum est etiam, vt iuxta commoditatem quam ille tibi offert, omni genere benignitatis & charitatis erga ipsum vtaris, idque factis potius quam verbis. Quare hortor te ad
hh 2 binas

binas hæc virtutes, Gaudium & misericordiam, quæ tibi in omni occasione feruient. Quia si proximo tuo cuncta prosperè succedunt, Gaudium faciet vt de bono illius læteris, & gratias referas DEO. In tribulationibus premitur, Misericordia faciet, vt ei in malis compatiaris. Per gaudium animæ tuæ prodes, quia dum Deum laudas, de bonis quibus alios ornat, permittes illum vt & tibi eadem bona largiatur. Per Misericordiam verò, non tantum releuas proximum à miserijs & defectibus suis, sed etiam DEVM inclinas, vt tecum vtatur misericordia, quia scriptum est *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

Eò autem magis ad hanc virtutem animari debes, quod opera misericordie quæ proximis DEI amore exhibentur, Christus tanquam sibi metipso exhibentur suscipiat, atque æternæ gloriæ coronam muneret.

Media ad acquirendum gaudium, & Misericordiam.

1. Considerare proximum tanquam eiusdem Patris & Matris, cuius tu es filius.

filium: Christi videlicet, & Ecclesiæ, sic enim facile bonum illius ad Gaudium, & malum illius ad compassionem nos incitabit.

2. Abycere omnem animi à proximo alienationem; hæc enim duritiæ quæ utriusque harum virtutum contrariatur, in nobis causa est.

3. Cogitare, quod bonum vel malum proximo exhibitum, Christo seruatori tuo facias.

DOCTRINA DE GAUDIO,
quod Acediæ opponitur.

SUPRA disseruimus de Gaudio quatenus Sinuidiæ contrarium est, quod ex proximi charitate oritur, nosque ad lætandum de bonis illius incitat. Nunc verò disseremus de Gaudio rerum spiritualium & diuinarum, quod Acediæ opponitur. Acedia enim generat in nobis tristitiam & fastidium rerum spiritualium. Gaudium autem facit, vt in actionibus spiritualibus, magnam sentiamus voluptatem & animi lætitiã.

Gaudium hoc oritur ex amore quo spiritualia complectimur: & quantus est amor, tantum est gaudium: si nullum ex eis

h h ; gau-

gaudium haurimus, indicium est, quod spiritualia nobis cordi non sint. Et quia inter spiritualia diuina, DEVS primum tenet locum, secundum verò deuotiones nostræ & opera spiritualia, hinc fit, quod gaudiū nostrum principaliter & maxime debeat esse in DEO, secundo verò in actionibus spiritualibus, quæ DEVM sicut vltimum finem respiciunt.

Gaudium, quo de DEO gaudemus, ut S. Thom. 2. 2. quæst. 28. art. 2. ait, non habet vllam permixtam tristitiam, nec ex parte DEI vlla ibi tristitiæ causa esse potest: quia cum DEVS sit infinitum & immutabile bonum, nullum potest ei inesse malum, quod nobis tristitiæ vel doloris causam præbeat: ideoque S. Paulus Apost. Phil. 4. vult nos semper in Domino gaudere.

Adhæc præsentia rei amata, semper adfert gaudium amanti: quia verò DEVS per gratiam amanti continuo præsens est, iuxta illud S. Ioannis Epist. 1. cap. 4. *Qui manet in charitate, in DEO manet, & DEVS in eo*, sequitur etiam, quod amanti perpetuam gaudendi occasionem subministret.

Sed Gaudium quod de actionibus spiritualibus haurimus, permixtam habet tristitiam, quando illæ nobis impediuntur vel perturbantur.

Notat præterea S. Thom loco citato, in hac vita Gaudium nostrum, tam de Deo, quam de rebus spiritualibus, non posse plenum & perfectum esse; quia enim longè absumus à patria nostra, & in exilio, in valle lachrymarum degimus, potiozem habemus occasionem deplorandi nostras miseras, quam gaudendi.

Adhæc quia non gaudemus in hac vita de Deo perfectè, nec plenè illum possidemus, sequitur etiam Gaudium nostrum nō esse perfectum & plenum. Gaudium porro, quod ab affectione ad spiritualia nascitur, non potest esse perfectum, propter multas imperfectiones quibus scætet: sed in Cælo erit gaudiū nostrum perfectum, plenum & continuum. Sicut inquit Esaias cap. 35. Vbi de beatis loquens, *Gaudium ait: & lætitiā obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.*

Quemadmodum ex Acedia oritur negligentia & Pigritia, in rebus diuinis; sic è contrario, ex gaudio proficiscitur diligentia, quæ dulciter ad anteriora nos stimulat, demonstrans nobis primò DEVM, vt ita ei nos vniamus, vt vnus cum illo spiritus efficiamur: quamuis cum DEVS sit infinitum pelagus omnis perfectionis, nunquam illum perfectè consequi valeamus; quia (vti S. Thom. art. 3. ait)

semper inuenitur in eo aliquid amplius desiderandum, & maiorem cum illo vnionem faciendam. Quare qui serio pelagus hoc vult enauigare, nunquam subsistit, quia diligentia ex gaudio proficiens, semper illum trahit ad perfectiorem, cum DEO vnionem, crescente autem vnione, crescit & amor, & proportionatiuè crescit gaudium: sicque amans diligens, dum in DEUM per amorem ingreditur, intrat simul in gaudium, iuxta illud Matt. cap. 25 *Intra in gaudium Domini tui.* 2. diligentia monstrat nobis actiones spirituales, incitans nos ad eas debitis cum circumstantijs & conditionibus perficiendas: videlicet: pro solius DEI amore & gloria, qui finis illorum est, eorundemque Iudex & remunerator erit. Et cum feruore, quia spirituales actiones tepidè peragere, est indignum homine, qui se diligere profitetur.

Gaudium quod homo virtutum studijs addictus in operibus bonis, sentit, nec illi meritum, nec operi perfectionem suam tollit, quia opus bonum ex natura sua laetitiam illud efficienti adfert: teste Aristot. 2. Ethic. 2. Gaudium enim, quia virtus, vel virtutis actus est, non tollit, sed potius adiungit perfectionem operi. Vnde Dauid Psalm. 99. exhortatur nos ad seruiendum Domino

Domino in lætitia. Et Apostol. 2. Cor. c. 9.
Hilarem datorem à DEO diligere affir-
mat.

Superius dictum est tristitiam etiam de
rebus licitis si nimia est, malam esse: quia
bonas actiones impedit: Non ita Gaudiū,
quod quanto maius est, tantò magis nos
ad benè agendum adiuuat. Adde quod
cum rationi conforme sit, malum esse ne-
queat.

*Meditatio de Gau-
dio.*

1. **C**ONSIDERA gaudere de perfecti-
onibus DEI, & quod ab omnibus
agnoscatur & uti æquum est colatur, DEO
vehementer placere, quia hoc postulamus
in oratione Dominica, quando dicimus.
Adueniat regnum tuum.

2. **EXPENDE** tecum, scriptum esse:
illos specialius à DEO amari, qui cum læ-
titia & alacritate mentis illi seruiunt: à DEO
autem diligere, est æternæ foelicitatis pignus
obtinere.

4. **REVOLVE** tecum, quantum ex
eo gaudium capiat Angelus noster tute-
laris, quod ad DEVM & spirituales actio-
nes nos benè affectos esse videat: hoc eni-
ma

h h s ma

maximoperè cupit, & ad hoc potissimum tutela ipsius dirigitur.

4. **CONSIDERA**, quam ingentem voluptatem atque iucunditatem in mortis articulo animo percepturi sint, qui tota diligentia vitæ spirituali incubuerunt: anima enim & corpus eorum tunc ineffabili exultatione replebuntur, quod paulo post deuotionum suarum fructum capturi sint.

DOCUMENTVM.

SCito fili, quod Diabolus molestè ferat, quando aliquem rebus diuinis addictum, & per viam spiritualem alacri animo gradientem videt. Quare vt hanc ei alacritatem animi auferat, & pedem ab incepto referre faciat, tam efficaciter proponit ei via difficultatem & impossibilitatem, vt qui laqueos & offendicula vidunt axat intueatur, facile subsistat, ac pedem referat: sed qui terminum quo illa ducit contemplatur, cernitq; omnes qui nunc in Cælis æterna gloria perfruuntur, eandem viam perambulasse, animetur, & progrediatur.

EXHOR-

EXHORTATIO AD
Gaudium.

Frater non dubito, quin de DEO ac rebus spiritualibus gaudere appetas, gaudium enim quia est animæ lætitia & exultatio, omnes desiderant. Qua igitur e causa prouenit, quod tam aridus ad cœlestia existis, vt eas nihil facere atque contemnere videaris? Vnde proficiscitur, quod in rebus mundi huius diligentissimus & promptissimus es, in actionibus verò spiritualibus frigidus ac negligens: Causa frater charissime nimium est aperta ac manifesta: diligentia enim ab affectu nascitur, & ita matri suæ coniuncta est, vt ab ea separari nequeat: quia verò totam affectionem tuam in terrenis rebus collocasti, idcirco omne gaudium tuum & tota industria tua in illis versatur. Sed vellem agnosceres hunc errorem tuum: quod videlicet animam tuam quæ ad cœlestia gaudia, & ad perennem DEI fruitionem creata est, per affectionem in terra ligaueris, vbi eam terrenis rebus pascis, quibus nec esuries eius satiari, nec sitis restringi potest. Quid ergo mirum, quod ad DEVM & res diuinas aridus & frigidus existis? At si alacritatem,

180 MEDITAT DE VIRTVT.

tatem, feruorem, & gaudium in rebus spiritualibus sentire desideras, opus est, vt amorem tuum à terrenis rebus abstrahas & in Deo ac rebus spiritualibus colloces.

Media ad acquirendum Gaudium.

1. **C**onscientiam habere puram & nitidam, quia vbi maculæ peccatorum sunt, ibi non potest esse vera lætitia.

2. Cœlestia & diuina sæpè meditari, quia in meditatione ignis charitatis & gaudij accenditur.

3. Non permittere, vt totus affectus, vel aliqua pars illius terrenis rebus in hæreat.

F I N I S.

Laus Deo Virginique Matri.